

Biuletyn Prawa Karnego nr 11/05

12 grudnia 2005 r. – 28 grudnia 2005 r.

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawierać będzie także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawiać omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszone będą bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjnych orzeczeniach.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane będą zarówno projekty aktów normatywnych jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane będą opinie sporządzane przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego a także projekty przygotowywane przez to gremium.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane będą opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz SN oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej SN.

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane będą aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane będą także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

Docelowo większość informacji przedstawianych w Biuletynie gromadzona będzie i udostępniana za pośrednictwem strony www Sądu Najwyższego (www.sn.pl). Kolejne numery Biuletynu, ukazujące się w cyklu tygodniowym, również umieszczone będą na tej stronie.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

SPIS TREŚCI

1.	ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO – IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA.....	3
1.1.	UCHWAŁY I POSTANOWIENIA – KZP.....	3
1.2.	ORZECZENIA W SPRAWACH KASACYJNYCH.....	6
1.3.	ORZECZNICTWO IZBY WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO	21
1.4.	ZAGADNIENIA PRAWNE.....	22
1.5.	TERMINY SPRAW ROZPOZNAWANYCH W IZBIE KARNEJ I IZBIE WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO	25
2.	ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO.....	27
2.1.	WYROKI I POSTANOWIENIA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO	27
2.2.	WOKANDA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO	27
3.	LEGISLACJA	28
3.1.	AKTY NORMATYWNE DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO.....	28
3.2.	PRACE LEGISLACYJNE RZĄDU	28
3.3.	PRACE LEGISLACYJNE SEJMU I SENATU RP	28
3.4.	OPINIE I STANOWISKA KOMISJI KODYFIKACYJNEJ PRAWA KARNEGO.....	28
4.	ANALIZY.....	29
5.	INFORMACJA MIĘDZYNARODOWA.....	30
5.1.	RADA EUROPY	30
5.2.	ORZECZNICTWO EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU PRAW CZŁOWIEKA	30
5.3.	EUROPEJSKI TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI	31
5.4.	UNIA EUROPEJSKA.....	31
5.5.	MIĘDZYNARODOWE PRAWO KARNE – MIĘDZYNARODOWE TRYBUNAŁY KARNE	31
6.	PRZEGLĄD CZASOPISM I KSIĄŻEK	32
7.	INFORMACJE I OGŁOSZENIA	33

1. Orzecnictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.1.1. Przedmiot ochrony przestępstwa z art. 220 k.k.

przepisy: art. 220 k.k.

hasła: Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową – inne; dobro prawne

Uchwała z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 34/05

Teza:

„Przedmiotem ochrony w normach zawartych w art. 220 k.k. są prawa osoby pozostającej w stosunku pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p., a więc w takim stosunku, jaki – uwzględniając jego rzeczywiste cechy – jest lub powinien być nawiązany przez dokonanie jednej z czynności prawnych określonych w art. 2 k.p.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecnictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0034_05.pdf

1.1.2. Wnioskowy tryb ścigania przestępstwa spowodowania wypadku komunikacyjnego

przepisy: art. 177 § 1 i 3 k.k.

hasła: ryb wnioskowy; przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – wypadek komunikacyjny; osoba najbliższa

Uchwała z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 45/05

Teza:

„Względnie wnioskowy tryb ścigania przestępstwa określonego w art. 177 § 1 k.k. (art. 177 § 3 k.k.), w wypadku co najmniej dwóch pokrzywdzonych, znajduje zastosowanie tylko wtedy, gdy są nimi osoby najbliższe (art. 115 § 11 k.k.), a doznane przez nie obrażenia stanowią uszczerbek na zdrowiu określony w art. 157 § 1 k.k.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecnictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0045_05.pdf

1.1.3. Wznowienie postępowania karnego skarbowego

przepisy: art. 540 k.p.k.

hasła: wznowienie postępowania; Kodeks karny skarbowy

Uchwała składu 7 sędziów z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 48/05

Teza:

„Wznowienie przez sąd postępowania karnego skarbowego w sprawie o przestępstwo skarbowe, zakończonego prawomocnym orzeczeniem finansowego organu orzekającego, wydanym przed dniem 17 października 1999 r., jest możliwe w trybie i na zasadach określonych w Kodeksie karnym skarbowym.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0048_05.pdf

1.1.4. Opłaty za wydanie kserokopii dokumentów nie wchodzi w skład kosztów sądowych w rozumieniu art. 616 § 2 pkt 1 k.p.k.

przepisy: art. 156 § 2 i 3 k.p.k.; art. 616 § 2 k.p.k.; art. 623 k.p.k.

hasła: opłaty; koszty sądowe

Uchwała z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 41/05

Teza:

„Opłaty za wydanie kserokopii dokumentów oraz uwierzytelnionych odpisów z akt sprawy, pobierane na podstawie art. 156 § 2 i § 3 k.p.k. w wysokości określonej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości wydanym na podstawie art. 156 § 6 k.p.k., nie wchodzi w skład kosztów sądowych w rozumieniu art. 616 § 2 pkt 1 k.p.k. i przepis art. 623 k.p.k. nie ma do nich zastosowania.”

Pełny tekst uchwały wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0041_05.pdf

1.1.5. Brak prawa do wynagrodzenia za sporządzenie opinii przez kierownika zakładu zamkniętego, w którym wykonywany jest środek zabezpieczający

przepisy: art. 203 § 1 k.k.w.; art. 9 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym

hasła: środek zabezpieczający; wynagrodzenie; koszty procesu; biegły

Postanowienie z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 40/05

Teza:

„(...) zakładowi zamkniętemu, w którym wykonywany jest środek zabezpieczający, nie przysługuje prawo do wynagrodzenia za sporządzenie wskazanej w art. 203 § 1 k.k.w. opinii, którą kierownik tego zakładu, realizując dyspozycję wymienionego przepisu, obowiązany jest przesłać do sądu .”

Z uzasadnienia:

„(...) zarówno przepisy k.p.k. (por. m.in. art. 618 § 1 pkt 9), jak i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 r. w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym – Dz. U. Nr 46 poz. 254, wydanego na podstawie art. 10 ust. 3 powołanego wyżej dekretu (por. m.in. przepisy § 2-5 oraz § 7 i 8) różnicują sposób przeprowadzenia dowodu z opinii oraz zasady określania wynagrodzenia za jej wykonanie w zależności od tego, czy opinia ta jest sporządzana przez biegłego (biegłych), czy też przez instytucję naukową lub specjalistyczną (jednostkę taką stanowi m.in. zakład służby zdrowia). Wówczas więc, gdy opinia jest wydawana przez zakład leczniczy prawo do wynagrodzenia (zgodnie z odpowiednią taryfą) służy temu właśnie zakładowi, nie zaś poszczególnym biegłym,

którzy uczestniczyli w przygotowaniu tej opinii (por. też postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 1977 r., I KR 96/72, OSNKW 1977, z. 4-5, poz. 49 oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 stycznia 2002 r., II A Kz 779/01, OSA 2002, z. 8, poz. 63, a także: A. Herzog, Koszty obserwacji psychiatrycznej w postępowaniu karnym, Prok. i Pr. 2002, z. 1, s. 149-154).

Uwzględnienie powyższego w realiach niniejszej sprawy, w których opinia została sądowi przedstawiona przez kierownika zamkniętego zakładu psychiatrycznego (na skierowane doń żądanie), upoważnia do wniosku, że interpretacja wskazanych w zagadnieniu przepisów art. 203 § 1 k.k.w. i art. 9 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1950 r., mogłaby mieć znaczenie jedynie przy rozpoznawaniu ewentualnego zażalenia wniesionego przez kierownika zakładu, jaki to zakład wystawił opinię. W każdej bowiem sytuacji, niezależnie od istnienia lub braku podstaw do przyznania wynagrodzenia za tę opinię, decyzja wydana w tym przedmiocie odnosi się tylko do tej instytucji.

(...)Przepis art. 9 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym stanowi jednoznacznie, że wynagrodzenie za wykonaną pracę przysługuje tylko biegłemu (instytucji) powołanemu przez sąd. Tylko zatem wydanie stosownego orzeczenia zasięgającego opinii wskazanego biegłego lub jednostki daje podstawę do przyznania wynagrodzenia za jej sporządzenie.”

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0040_05.pdf

1.1.6. Brak środka odwoławczego od orzeczeń wydanych w sprawie skargi na przewlekłość postępowania

przepisy: ustaw z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

hasła: ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki; zażalenie

Postanowienie z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 44/05

Teza:

„(...) stronie nie przysługuje środek odwoławczy od orzeczeń i innych rozstrzygnięć wydanych w toku postępowania prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843).”

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0044_05.pdf

1.1.7. Podmiot na rzecz którego może być orzekany środek karny w postaci świadczenia pieniężnego

przepisy: art. 39 pkt 7 k.k.; art. 47 § 3 k.k.; art. 49 § 2 k.k.

hasła: świadczenie pieniężne; środki karne

Postanowienie z dnia 15 grudnia 2005 r., I KZP 46/05

Teza:

„Warunkiem koniecznym, a zarazem wystarczającym, orzeczenia świadczenia pieniężnego, wymienionego w art. 39 pkt 7 k.k., jest uprzednie wpisanie uprawnionego podmiotu (instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej) do wykazu prowadzonego przez Ministra Sprawiedliwości.”

Pełny tekst postanowienia wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/orzecznictwo/uzasadnienia/ik/I-KZP-0046_05.pdf

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

1.2.1. Znamiona wykroczenia z art. 98 k.w.

przepisy: art. 98 k.w.

hasła: wykroczenia komunikacyjne

Wyrok z dnia 5 października 2005 r., II KK 107/05

Z uzasadnienia:

„(...) wykroczenie przewidziane w art. 98 k.w. może występować w dwóch postaciach. Pierwsza polega na prowadzeniu pojazdu poza drogą publiczną bez zachowania należytej ostrożności i spowodowaniu zagrożenia dla innych osób. Jest to zatem wykroczenie materialne, gdyż skutkiem musi być zagrożenie bezpieczeństwa innych osób (poza prowadzącym). Osoby te mogą znajdować się np. w pojeździe lub poza nim (por. J. Kochanowski – Przestępstwa i wykroczenia drogowe. Komentarz, 1991, s. 86-90). Druga zaś postać wykroczenia z art. 98 k.w. ma charakter wyłącznie formalny (bezsukutowy) i polega na niestosowaniu się do przepisów regulujących korzystanie z dróg wewnętrznych oraz innych miejsc dostępnych dla ruchu pojazdów (por. M. Bojarski, W. Radecki – Kodeks wykroczeń. Komentarz, 1998, s. 368 – 369, także por. wyrok SN z dnia 29 kwietnia 2003 r., sygn. akt III KK 50/03, niepubl.) Podmiotem wykroczenia z art. 98 k.w. może być każdy prowadzący pojazd. Sprawcą tego wykroczenia nie może być zaś pieszy. Kierując się treścią art. 5 k.w. należy uznać, że wykroczenie to może być popełnione zarówno umyślnie jak i nieumyślnie.”

1.2.2. Przesłanki recydywy specjalnej

przepisy: art. 64 § 1 k.k.

hasła: recydywa specjalna; zaliczenie tymczasowego aresztowania na poczet kary

Wyrok z dnia 12 października 2005 r., III 134/05

Z uzasadnienia:

„(...) w ocenie Sądu Okręgowego, (nie można było przypisać oskarżonemu) działania w warunkach powrotu do przestępstwa określonego w art. 64 § 1 k.k. skoro tymczasowe aresztowanie w istocie różni się od odbywania kary pozbawienia wolności. Sąd Okręgowy powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 2 czerwca 1989 r., sygn. akt IV KR 108/89 zawarte w tezie, że «tymczasowe aresztowanie przez okres dłuższy niż 6 miesięcy, nawet po zaliczeniu tego aresztowania w prawomocnym wyroku na poczet orzeczonej bezwzględnej kary pozbawienia wolności, ale przed wprowadzeniem tej kary do wykonania, nie stanowi odbycia kary w tym rozmiarze w rozumieniu art. 60 § 1 k.k.». Sąd Okręgowy dostrzegł to, że powyższe stanowisko Sądu Najwyższego jest odosobnione jednakże uznał, że zasługuje w pełni na aprobatę w konsekwencji czego wyeliminował działanie skazanego w warunkach recydywy z art. 64 § 1 k.k. co nastąpiło z rażącym naruszeniem tego przepisu mającym istotny wpływ na treść orzeczenia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego bowiem od wielu lat utrwalony jest jednolity pogląd, iż warunek faktycznego odbywania w całości lub części kary należy uznać za spełniony również w wypadku zaliczenia na poczet orzeczonej kary zasadniczej pozbawienia wolności okresu tymczasowego aresztowania oraz darowania lub złagodzenia odbytej już w części kary w drodze amnestii lub ulaskawienia.

Pogląd powyższy wyrażony w uchwale połączonych Izb Karnej i Wojskowej Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 1978 r., VI KZP 23/77 mający moc zasady prawnej zachował swoją aktualność i został wielokrotnie powtórzony w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego a także zaaprobowany bez zastrzeżeń przez doktrynę.

Autor kasacji wskazując te źródła przeciwstawia argumentom przytoczonym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uprawnione i zasługujące na aprobatę racje przeciwne, wyrażające się w stwierdzeniu, że stanowisko Sądu Okręgowego w O. jest niesłuszne m.in. z tego powodu, że wykluczałoby możliwość zastosowania art. 64 § 1 k.k. w stosunku do sprawcy skazanego uprzednio za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności równą okresom stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania i to nawet gdyby dotyczyło to kary kilkuletniego pozbawienia wolności i że zaaprobowanie tego stanowiska doprowadziłoby też do nierównego traktowania skazanych bowiem w lepszej sytuacji byłiby skazani co do których stosowano długotrwałe tymczasowe aresztowanie, zaliczone na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności, od tych, którzy odpowiadali z wolnej stopy, a następnie zostali wezwani do odbycia kary pozbawienia wolności. Trafnie autor kasacji podnosi, że sytuacja taka nie znajduje żadnego prawnego uzasadnienia.”

1.2.3. Mały świadek koronny

przepisy: art. 60 § 3 k.k.

hasła: mały świadek koronny

Wyrok z dnia 8 listopada 2005 r., IV KK 278/05

Z uzasadnienia:

„(...) z brzmienia art. 60 § 3 k.k. nie wynika, aby warunkiem jego zastosowania było podtrzymywanie przez oskarżonego wyjaśnień ujawniających okoliczności wymienione w tym przepisie. Interpretacja językowa omawianej normy, mająca dotychczas pierwszeństwo zgodnie z przyjętymi zasadami wykładni, wyrażona w orzeczeniach m.in. najwyższej instancji sądowej (wyroki: z dnia 15 listopada 2002 r., II KKN 390/01 – Lex nr 74454; z dnia 11 grudnia 2002 r., V KKN 400/01 – Lex nr 75501; postanowienie z dnia 8 stycznia 2003 r., II KK 294/02 – Lex nr 74369) utraciła jednak wiodącą rolę po uchwaleniu w dniu 10 stycznia 2003 r. noweli do K.p.k. z 1997 r., która weszła w życie 1 lipca 2003 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 155).

Chodzi o zmiany wprowadzone do art. 434 k.p.k., 443 k.p.k., a przede wszystkim, przez dodany art. 540 a pkt 1 k.p.k. W myśl tego ostatniego przepisu, można wznowić postępowanie na niekorzyść danej osoby, jeżeli osoba ta, prawomocnie skazana z nadzwyczajnym złagodzeniem kary na podstawie art. 60 § 3 (lub 4) k.k., nie potwierdza następnie w innym postępowaniu karnym ujawnionych przez siebie we własnym procesie okoliczności dotyczących przestępstwa zarzuconego innym oskarżonym. «Uprawniony jest zatem pogląd, że skoro niepotwierdzenie w odrębnym postępowaniu dotychczasowych wyjaśnień demaskujących przestępczą działalność współsprawców, które legły u podstaw zastosowania w poprzednim procesie dobrodziejstwa przewidzianego w art. 60 § 3 k.k., może skutkować wzruszenie prawomocnego wyroku, to tym bardziej – w myśl wniosku a fortiori – odwołanie jeszcze w toku niezakończonych sprawy informacji na temat osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotnych okoliczności jego popełnienia wyklucza możliwość sięgnięcia po instytucję obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary» (motywy postanowienia SN z dnia 2 grudnia 2002 r., II KK 112/04 – OSNKW 2005, z. 1, poz. 6). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela ten pogląd.

Natomiast wprowadzone do art. 434 k.p.k. i 443 k.p.k. ograniczenie zakazu reformationis in peius, uprawnia co najmniej do wniosku, że jeżeli oskarżony po skorzystaniu z art. 60 § 3 k.k., jeszcze w tym

postępowaniu wycofa się z ujawnienia wymaganego przez ów przepis, to możliwe jest uwzględnienie środka odwoławczego wniesionego na jego niekorzyść (w postępowaniu apelacyjnym – art. 434 § 3 k.p.k. albo ponownym – art. 443 k.p.k.) także poza granicami tego środka lub mimo niepotwierdzenia się uchybień podniesionych w tym środku, gdy sąd dostrzega jednak inne uchybienia, o których skarżący nie wspomniał w podniesionych zarzutach. Jeżeli więc już po wyroku, ale w tym samym procesie oskarżony – po przyjęciu koniunkturalnej postawy – odczuje jej negatywne skutki, to nie można przejść do porządku nad taką postawą, zajętą jeszcze przed wyrokowaniem i nagrodzić ją nadzwyczajnym złagodzeniem kary.

Podsumowując, wyniki wykładni systemowej obecnie przemawiają za odrzuceniem interpretacji językowej przepisu art. 60 § 3 k.k., ponieważ prowadziłaby ona do wyróżnienia spośród niełojalnych sprawców przestępstw tylko tego z nich, który najwcześniej zaprezentował taką – niełojalną postawę. Skoro wykładnia gramatyczna prowadzi do wskazanego absurdu, nie może być zastosowana. Jest ona również nie do pogodzenia z celami wprowadzenia § 3 art. 60 Kodeksu karnego. Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu jej poniżej dolnego ustawowego zagrożenia za określone przestępstwo albo odstąpieniu od jej wymierzenia, nawet z jednoczesną rezygnacją z obligatoryjnego, w innych sytuacjach, środka karnego. Taka szczodra nagroda za rozbicie solidarności grupy przestępczej może być przyznana, gdy dochodzi do definitywnego rozbicia tej solidarności. Zaś «odwołując swoje wyjaśnienia oskarżony znowu jak gdyby zaczyna respektować zasady solidarności z grupą przestępczą» (motywy postanowienia SN z dnia 29 maja 2003 r., III KK 36/03 – niepubl.). Również ten pogląd zasługuje na akceptację.

Powyższe prowadzi do wniosku, że odwołanie przez oskarżonego złożonych uprzednio wyjaśnień, w których ujawnił informacje o osobach współdziałających z nim w popełnieniu przestępstwa i o okolicznościach jego popełnienia, przekreśla możliwość skorzystania z dobrodziejstwa oferowanego przez art. 60 § 3 k.k. (tak również cyt. postanowienie SN z dnia 2 grudnia 2004 r., OSNKW 2005, z. 1, poz. 6, cyt. postanowienie z dnia 29 maja 2003 r., wyrok SA w Lublinie z dnia 16 lutego 2004 r., II AKa 14/04 – Prok. i Pr. 2004, z. 11 – 12, poz. 15, A. Marek: Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2005, s. 246).

Faktem jest, że zastrzeżenie tego typu zostało wprowadzone do kodeksu karnego skarbowego ustawą z dnia 28 lipca 2005 r., nowelizującą m.in. ten kodeks. W myśl § 4 art. 36 k.k.s., który wejdzie w życie 17 grudnia 2005 r., nadzwyczajne złagodzenie kary będzie wykluczone, gdy sprawca «wezwany do złożenia wyjaśnień lub zeznań, nie potwierdził w postępowaniu w sprawie o przestępstwo skarbowe ujawnionych przez siebie informacji». Pamiętać jednak trzeba, że ustawowe unormowania w k.k.s. wyłączeń nadzwyczajnego złagodzenia kary było nieodzowne już ze względu na bardzo szerokie zakreślenie kręgu osób, wobec których obligatoryjnie ma być stosowane to dobrodziejstwo. Będzie z niego korzystał już ten sprawca, który współdziałał tylko z jedną osobą. Przy tak szerokim kręgu uprawnionych nie mogły pozostawać żadne wątpliwości interpretacyjne co do warunków wykluczających z tego kręgu.

Zgodzić się należy, że ze względów gwarancyjnych podobny zabieg legislacyjny powinien być dokonany w kodeksie karnym, choćby przy sposobności nowelizacji kodeksu karnego skarbowego. Zaniechanie uzupełnienia art. 60 k.k. o analogiczny zapis nie oznacza jednak otworzenia pola do interpretacji § 3 tego przepisu w sposób proponowany przez skargę kasacyjną. Zdecydowanie przemawiają przeciwko temu przyczyny wskazane powyżej.”

1.2.4. Negatywna przesłanka orzekania za odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie

przepisy: art. 553 § 1 k.p.k.

hasła: odszkodowanie na niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie

Wyrok z dnia 2005 r., III KK 177/05

Z uzasadnienia:

„Nie ulega wątpliwości, że w art. 553 § 1 k.p.k. nie chodzi o takie wyjaśnienia oskarżonego, które mieszczą się w jego prawie do obrony; podejrzany, czy skazany może w ogóle nie składać wyjaśnień.

Przesłanki do zastosowania art. 553 § 1 k.p.k. należy odnieść do przypadków fałszywego samooskarżenia, poplecznictwa, a nie takich wyjaśnień oskarżonego, choćby nie do końca prawdziwych, które są obroną przed zarzutem.”

1.2.5. Ograniczenie apelacji przez obrońcę bez zgody oskarżonego

przepisy: art. 433 k.p.k.

hasła: apelacja

Wyrok z dnia 27 października 2005 r., IV KK 226/05

Z uzasadnienia:

„(...) okoliczności wskazują, iż stanowisko (oskarżonego) wyrażone w głosach stron nie pozostawiało żadnych wątpliwości, że kwestionował on winę, a także wnosił o wymierzenie łagodnej kary odwołując się do wywodów i wniosków obrońcy z urzędu.

W postępowaniu międzyinstancyjnym oskarżony nie wyraził w jakikolwiek sposób zmiany stanowiska w tym zakresie. Z tego właśnie powodu – niezależnie od zarzutów i wniosków obrońcy z wyboru adwokata J., obrońca z urzędu adw. Sz. nie miał uprawnień do ograniczenia apelacji wyłącznie co do kary, bowiem takie działanie było sprzeczne z jasno wyrażonym zdaniem oskarżonego i jego interesem.

Zachowuje aktualność teza wyroku SN z dnia 25 listopada 1974 r., Rw 488/74 OSNKW 1975, z. 1: «przepisy kodeksu postępowania karnego... traktują środek odwoławczy – w aspekcie możliwości wycofania go – jako niepodzielną całość. Sąd odwoławczy nie może więc pozostawić bez rozpoznania rewizji (ob. Apelacji) w części odnoszącej się do tych zarzutów i wniosków, których obrońca w czasie rozprawy rewizyjnej nie popierał, lecz obowiązany jest do ich merytorycznego rozpoznania».

Stanowisko powyższe podziela w zupełności Sąd Najwyższy uznając, iż wobec braku zgody oskarżonego (...) na ograniczenie apelacji jego obrońcy z urzędu tylko do zarzutu i wniosku odnoszącego się do niewspółmierności kary – sąd odwoławczy winien był dokonać kontroli instancyjnej wyroku sądu rejonowego, zgodnie z art. 433 § 2 k.p.k. z uwzględnieniem zarzutu błędnych ustaleń faktycznych, zgodnie z treścią apelacji. Oświadczenie obrońcy z urzędu złożone na rozprawie odwoławczej nie zwalniało sądu z tego obowiązku. Podniesiony więc w apelacji zarzut niekompletnej kontroli instancyjnej jest zasadny, uchybienie to jest oczywiste i w rażący sposób narusza prawo oskarżonego do obrony.”

1.2.6. Czyn ciągly a przedawnienie karalności; prezentacja treści pornograficznych małoletniemu

przepisy: art. 12 k.k.; art. 202 k.k.

hasła: czyn ciągly; przedawnienie karalności

Wyrok z dnia 15 listopada 2005 r., IV KK 258/05

Z uzasadnienia:

1. „Zachowanie opisane w pkt IV wyroku Sądu Rejonowego, polegające na prezentacji treści pornograficznych małoletniej poniżej 15 lat, trwało do 1995 roku. Kodeks karny z 1969 r., który obowiązywał do 31 sierpnia 1998 r., nie kryminalizował tego rodzaju zachowań. Dopiero do Kodeksu karnego z 6 czerwca 1997 r. wprowadzony został ten typ przestępstwa. Złamanie kardynalnej zasady nullum crimen sine lege poenali anteriori, wynikającej z art. 1 § 1 k.k., skutkować musiało na podstawie art. 537 § 2 k.p.k. uchylenie zaskarżonego wyroku w (tej) części (...)”

2. „Według definicji czynu ciągłego, zawartej w art. 12 k.k., czyn taki stanowi jeden czyn zabroniony, jeżeli poszczególne zachowania sprawcy odpowiadają warunkom określonym w tym przepisie. Te po-

szczególne zachowania wchodząc w skład czynu ciągłego, tracą swą «tożsamość» czasową, chyba że na czyn ten składają się tylko dwa zachowania. Jedyne krańcowo czasowe zachowania wyznaczają datę czynu ciągłego. W efekcie, tylko ostatnie zachowanie określa koniec czynu ciągłego i od tego zachowania rozpoczyna się bieg przedawnienia karalności (najpierw – ścigania) przestępstwa stanowiącego czyn ciągły.”

3. „Zachowania realizujące raz znamiona art. 197 § 1 k.k. to znowu określone w § 2 tego przepisu a także art. 200 § 1 k.k., są jednorodnjajowe i w razie tożsamości pokrzywdzonego, wszystkie wchodzą w skład przestępstw ciągłego, o którym mowa w art. 12 k.k.”

1.2.7. Zbieg przestępstwa paserstwa z przestępstwami z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych

przepisy: art. 116 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych; art.291 k.k.

hasła: pozakodeksowe przepisy karne; kumulatywna kwalifikacja; przestępstwa przeciwko mieniu – paserstwo

Wyrok z dnia 15 listopada 2005 r., IV KK 284/05

Z uzasadnienia:

„(...) oferowanie do zbycia ponad 700 sztuk nielegalnie zwielokrotnionych płyt zawierających pogromy komputerowe, nabytych kolejny raz w tym celu (...), realizuje zarazem znamiona występku z art. 116 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 z późn. zm.). Bowiern przepis ten penalizuje rozpowszechnianie bez uprawnienia cudzego utworu (jest nim również program komputerowy – art. 1 ust. 2 tej ustawy), czyniące stałe źródło dochodu. Dopiero komplet znamion z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 293 § 1 k.k. i z art. 116 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w pełni oddaje opisane przez oskarżonego i ustalone w przypisanym czynie zachowanie. Obraza prawa materialnego objawiała się więc w zaniechaniu zakwalifikowania zachowania oskarżonego również z tego ostatniego przepisu, a w rezultacie, w obrazie art. 11 § 2 k.k. Stanowi on, że jeżeli czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch albo więcej przepisach ustawy karnej, sąd skazuje za jedno przestępstwo na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów. Z dyspozycji art. 11 § 2 k.k. wynika więc obowiązek stosowania wszystkich zrealizowanych przez sprawcę przepisów. Zaniechanie tego przez Sąd Rejonowy było zatem rażąca obrazą wskazanych przepisów, która mogła mieć istotny wpływ na treść wyroku w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. Całość kryminalnego bezprawia, odzwierciedlona w kumulatywnym zbiegu przepisów ustawy, musi być rozważona przy wymiarze kary (art. 53 § 1 i 2 k.k.).”

1.2.8. Wykluczenie przypisania skutku w postaci śmierci nie wyłącza możliwości odpowiedzialności za przestępstwo narażenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo śmierci lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu

przepisy: art. 160 k.k.

hasła: obiektywne przypisanie skutku; przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu – narażenie na bezpośrednie niebezpieczeństwo

Wyrok z dnia 15 listopada 2005 r., III KK 31/05

Z uzasadnienia:

„Analiza pisemnego uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku uzasadnia pogląd, że kontrola odwoławcza przeprowadzona w związku z apelacją oskarżycieli posiłkowych przez Sąd Okręgowy w T. była niepełna.

Sąd Okręgowy w T. w całości uwagę swoją skupił na ocenie wydarzenia z dnia 28 lutego 2000 r., a więc tragicznego wypadku, którego ofiarą był 5-letni Bartosz Z. Oczywiście jest, że patrząc na skutek tego

wydarzenia, była to dla sprawy niniejszej kwestia najdonioślejsza, jednakże nie wyczerpywała bez reszty problemu odpowiedzialności oskarżonych.

W ocenach swoich Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd pierwszej instancji «badał istnienie związku przyczynowo – skutkowego pomiędzy istniejącym w dniu zdarzenia stanem technicznym studzienki, za który odpowiadali oskarżeni, a wpadnięciem do niej Bartosza Z. i w konsekwencji jego śmiercią ...». Sąd Okręgowy skonstatował, że w tej materii wnioski Sądu pierwszej instancji nie budzą zastrzeżeń. Niejako «po drodze» Sąd Okręgowy wywiódł, że górna płyta studzienki «należycie zabezpieczała otwór» wobec czego «stan techniczny studzienki szamba nie był przyczyną wypadku i śmierci chłopca ...» i w posumowaniu, że «... oskarżeni nie ponoszą odpowiedzialności, że doszło do tragicznego wypadku ...».

Wszystko to są bardzo ważne stwierdzenia, jednakże nie wyczerpują one problematyki dowodowej i nie stanowią wystarczającej odpowiedzi na zarzut podniesiony w skardze kasacyjnej, a wcześniej także w apelacji pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych.

Nie podważając w niczym faktu, że do wypadku doszło na skutek działania osoby trzeciej, polegającego na «przesunięciu pokrywy na krawędź kołnierza wjazdu, na skutek czego utworzyła się zapadnia», skarżący zarzuca w kasacji, że «swobodne przesuwanie się pokrywy» było możliwe jej skorodowaniem i istniejącym na jej powierzchni wycięciem, a za taki stan rzeczy są – zdaniem skarżącego – odpowiedzialni oskarżeni.

Błędem byłoby nie wiązanie tego zarzutu skargi kasacyjnej z treścią czynu zarzucanego oskarżonym. Chodzi mianowicie o to, że czyn ten «nie wyczerpywał się» na tragicznym w skutkach wpadnięciu 5-letniego chłopca do studzienki, ale obejmował także ujęte w innej perspektywie czasowej zachowanie oskarżonych polegające na dopuszczeniu do użytkowania (dotyczyło to P. B.) bądź nie podjęcia starań w kierunku usunięcia (to dotyczyło B. S) wadliwie zabezpieczonego zbiornika ściekowego i w konsekwencji nieumyślnego narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. Innymi słowy czyn ten dotyczył dwóch różnych płaszczyzn, z których pierwsza obejmowała fizyczny skutek do jakiego doszło w dniu 28 lutego 2000 r., druga zaś wcześniej zapoczątkowane narażenie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia, przy czym wspólnym dla obu tych płaszczyzn miało być niewłaściwe zabezpieczenie studzienki ściekowej w Punkcie Skupu Mleka Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w G.

Sąd Okręgowy w T. faktu tego nie dostrzegł i całe rozważania ograniczył do kwestii związanej z wypadkiem jakiemu uległ Bartosz Z. w dniu 28 lutego 2000 r. Tymczasem wypadek ten był jedynie «finalnym» skutkiem ciągu zdarzeń, na który złożyły się m.in. wcześniej dostrzegane przez oskarżonego Bronisława S. fakty odsuwania przez nieustalone osoby pokrywy studzienki, powodujące jej niestabilność wymagające natychmiastowej naprawy o czym zgłaszał on Piotrowi B.

Ustalenie tych okoliczności dokonał Sąd pierwszej instancji i dał temu wyraz w pisemnym uzasadnieniu swojego wyroku, co nie pozwalało na ich zmarginalizowanie przez Sąd odwoławczy. Rzecz bowiem w tym, że pełna akceptacja przez Sąd Okręgowy orzeczenia pierwszoinstancyjnego wymagała odniesienia się także do kwestii – czy sposób zabezpieczenia wjazdu studzienki ściekowej stwarzał **bezpośrednie** niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia człowieka. Tylko przy twierdzącej odpowiedzi na powyższe pytanie i po analizie znamion strony podmiotowej zachowania oskarżonych według wskazań zawartych w art. 9 § 2 k.k. Sąd Okręgowy stworzy sobie warunki do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy.”

1.2.9. Górna granica kary łącznej grzywny orzeczonej wyrokiem nakazowym

przepisy: art. 502 § 1 k.p.k.

hasła: nakaz karny; kara łączna; grzywna

Wyrok z dnia 9 listopada 2005 r., V KK 345/05

Z uzasadnienia:

„(...) art. 502 § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania przez Sąd pierwszej instancji przewidywał (i żadnych zmian w tym zakresie nie wprowadziła nowelizacja z dnia 10 stycznia 2003 r. – Dz. U. Nr 17, poz. 155), że **nakazem karnym (obecnie wyrokiem nakazowym) można orzec karę ograniczenia wolności lub grzywnę w wysokości do 100 stawek dziennych. Przepis ten nie precyzował (i nie precyzuje), czy określenie górnej granicy dotyczy kar jednostkowych, czy również kary łącznej grzywny. Jednakże właśnie taka konstrukcja nie pozwala na ograniczenie jego funkcjonowania tylko do tych pierwszych, w myśl zasady *lege non distinguente*. Nadto ustawowe określenie górnej granicy wysokości grzywny orzekanej w postępowaniu nakazowym spełnia istotną funkcję gwarancyjną, w tym najbardziej «uproszczonym» z wszystkich postępowań szczególnych, przewidzianych w dziale X k.p.k. Szerszą argumentację w tym zakresie przedstawił już Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 stycznia 2005 r. (II KK 499/05, OSNKW 2005/2/18 (...)).**

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy orzekł nakazem karnym wobec obu oskarżonych kary łączne grzywny w wysokości po 150 stawek dziennych, w oczywisty sposób przekraczając górną granicę określoną w art. 502 § 1 k.p.k., tym samym rażąco naruszając ten przepis, co miało równie oczywisty wpływ na treść orzeczenia.”

1.2.10. Obowiązek sądu odwoławczego rozpoznania zarzutów apelacyjnych podniesionych wcześniej w sprzeciwie od wyroku zaocznego

przepisy: art. 425 k.p.k.; art. 427 k.p.k.

hasła: sprzeciw; wyrok zaoczny; apelacja

Wyrok z dnia 7 listopada 2005 r., V KK 59/05

Z uzasadnienia:

„(...) postępowanie uproszczone jest postępowaniem szczególnym, w którym dla oskarżonego przewidziano dwa konkurujące środki zaskarżenia wyroku zaocznego (por. wywoły uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 r., I KZP 37/04, OSNKW 2005, z. 2, poz. 15), jednak powyższe nie oznacza, że uprzednie wykorzystanie przez oskarżonego drogi sprzeciwu powoduje niemożność podniesienia w apelacji, złożonej wobec nieuwzględnienia sprzeciwu, zarzutu wadliwości wyroku zaocznego z powodu niespełnienia warunku jego wydania w postaci nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego na rozprawę mimo doręczenia mu wezwania.

Przede wszystkim należy dostrzec, że będący środkiem zaskarżenia sprzeciw nie inicjuje – tak jak apelacja – postępowania odwoławczego. W wyniku jego rozpoznania nie dochodzi więc do kontroli merytorycznej słuszności wyroku zaocznego, a co za tym idzie, do rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej oskarżonego. Postępowanie w przedmiocie sprzeciwu należy zatem traktować jako postępowanie incydentalne, prowadzone wyłącznie w kwestii usprawiedliwienia nieobecności oskarżonego na rozprawie, zmierzające w możliwie najprostszy sposób do spowodowania rozpoznania sprawy z udziałem oskarżonego w wypadku stwierdzenia, że postępowanie dotychczas przeprowadzone pod jego nieobecność dotknięte było wadą. O incydentalnym – w omawianym układzie procesowym – charakterze orzeczenia nieuwzględniającego sprzeciwu świadczy też fakt, że dopiero jego wydanie otwiera drogę do wniesienia przez każdą ze stron apelacji (gdy jej zapowiedź została złożona przez stronę inną niż oskarżony, który złożył sprzeciw oraz gdy sprzeciw był połączony z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia), która jako środek odwoławczy spełnia szersze funkcje kontrolne i gwarancyjne. **Nawet zatem prawomocne – w sensie formalnym – uznanie, że nieobecność oskarżonego na rozprawie nie była usprawiedliwiona, nie oznacza niemożności ponownej oceny tej kwestii w ramach instancyjnej kontroli zaskarżonego wyroku zaocznego, jako warunku prawnej dopuszczalności wydania tego orzeczenia.** Takiego wnioskowania nie podważa zakładana w przepisach alternatywność obu dróg zaskarżenia wyroku zaocznego przez oskarżonego. Skoro ustawa przewiduje nie tylko możliwość skorzystania tylko z jednej z nich, ale również możli-

wość wniesienia zarówno sprzeciwu, jaki i – na wypadek jego nieuwzględnienia – apelacji a przy tym, jak trafnie wywiedziono w przytaczanej na wstępie uchwale, nie można przyjąć, by wybór jednego z tych środków powodował automatycznie (tj. już z chwilą wyboru) utratę drugiego, to nie sposób twierdzić, by sam tylko fakt wykorzystania sprzeciwu mógł w jakikolwiek sposób ograniczać zakres zaskarżenia i rozpoznania wniesionego następnie środka odwoławczego, bez wyraźnej co do tego regulacji ustawowej.

W takim razie godzi się zauważyć, że o ile kwestie związane ze sprzeciwem (osobą uprawnioną, terminem, podstawą jego wniesienia i skutkami wydanego w jego przedmiocie orzeczenia dla dalszego toku postępowania) zostały unormowane odrębnie w przepisach regulujących postępowanie uproszczone (art. 482 k.p.k.), o tyle żaden z tych przepisów – z wyjątkiem wskazującego na wspomniane powiązanie między wniesieniem sprzeciwu i możliwym wniesieniem apelacji – tego środka odwoławczego bezpośrednio nie dotyczy. Z powyższego należy wywodzić, że do wszelkich kwestii związanych z apelacją zastosowanie mają przepisy ogólne dotyczące postępowania odwoławczego i apelacji.

W każdym zatem wypadku, niezależnie od faktu nieuwzględnienia wniesionego uprzednio sprzeciwu, oskarżony (a na podstawie art. 425 § 4 k.p.k. – także prokurator działający na korzyść oskarżonego) ma prawo, zgodnie z treścią art. 425 § 2 i 3 k.p.k., zaskarżyć apelacją wyrok zaoczny w zakresie, w jakim narusza on jego prawa lub szkodzi jego interesom, uprawniony jest przy tym do wskazania wszystkich podstaw odwoławczych określonych w art. 438 k.p.k., w tym uchybień w postępowaniu, które mogły mieć wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Wśród nich mieści się niewątpliwie zarzut naruszenia zakazu (warunków) prowadzenia postępowania bez udziału oskarżonego i wydania wyroku zaocznego. **Oskarżony ma także prawo (art. 427 § 3 k.p.k.) wskazać w apelacji nowe fakty i dowody wspierające podniesiony zarzut, nieanalizowane dotąd przez sąd pierwszej instancji. Może on zatem wskazać nieznaną sądom, który wydał wyrok zaoczny okoliczności i dowody usprawiedliwiające jego nieobecność na rozprawie i domagać się ponownego rozpoznania sprawy z jego udziałem – choćby stwierdzona ex post wadliwość przeprowadzenia postępowania pod jego nieobecność wynikała z przyczyn niezależnych od sądu.** Nie może przy tym budzić wątpliwości, że wskazane uprawnienia przysługują zarówno wtedy, gdy oskarżony w ogóle nie wnosił sprzeciwu i ograniczył się do złożenia apelacji, jak i wówczas, gdy wniesiony uprzednio sprzeciw nie został uwzględniony. Treść omawianych przepisów ogólnych oraz, jak wcześniej wykazano, treść uregulowań szczegółowych nie przynosi w tym względzie jakichkolwiek modyfikacji.

Skoro ustawa nie wprowadza żadnych ograniczeń przedmiotowych w zakresie wnoszenia apelacji od wyroku zaocznego, ani co do podstaw tego środka zaskarżenia, to także niczym nieograniczony jest zakres możliwego rozpoznania przez sąd odwoławczy wniesionej apelacji. Zgodnie z treścią art. 433 § 1 i 2 k.p.k. sąd apelacyjny, rozpoznający sprawę w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, obowiązany jest rozważyć wszystkie wnioski i będące przedmiotem zarzutów uchybienia podniesione w tym środku odwoławczym, bowiem ustawa w omawianym zakresie nie stanowi inaczej. Obowiązany jest zatem także rozpoznać podniesiony zarzut nieprawidłowości wydania wyroku zaocznego pod nieobecność oskarżonego, mimo jej usprawiedliwienia. Powyższe oczywiście nie oznacza, że przewidziany w § 2 art. 433 k.p.k. obowiązek sądu wiąże się z nakazem rozważenia zarzutów stawianych innemu niż zaskarżony wyrok zaoczny rozstrzygnięciu, a więc postanowieniu, którym nie uwzględniono wniesionego uprzednio sprzeciwu. Nie tracąc z pola widzenia uregulowania art. 447 § 3 k.p.k. stwierdzić trzeba, że negatywne rozstrzygnięcie sprzeciwu nie należy do kategorii orzeczeń objętych tym przepisem, bowiem przede wszystkim nie rzutuje ono na samą treść zaskarżonego apelacją wyroku zaocznego. W polu rozpoznania sądu apelacyjnego znajduje się zatem wyłącznie kwestia zasadności (prawidłowości) wydania wyroku zaocznego z punktu widzenia jednego z warunków dopuszczalności jego wydania, wobec czego – co oczywiste – nie ma jednocześnie podstaw do stwierdzenia, by rozpoznający apelację sąd miał w istocie powtórnie rozpoznawać wniesiony sprzeciw.

Natomiast trzeba podkreślić, że sąd odwoławczy nie jest zwolniony od stosowania art. 440 k.p.k., a zatem – w warunkach przewidzianych tym przepisem, od zbadania sprawy pod względem merytorycznym i prawnym niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. **Wydaje się zaś nie budzić wątpliwości, że utrzymanie w mocy wyroku zaocznego wydanego sprzecznie z zakazem prowadzenia postępowania bez udziału oskarżonego, w sposób rażący naruszałoby poczucie sprawiedliwości, jako godzące w**

prawo do obrony. Stwierdzenie przez sąd apelacyjny z urzędu, że postanowienie nieuwzględniające sprzeciwu od wyroku zaocznego było pozbawione podstaw, mieściłoby się więc w ramach opisywanej kontroli wyroku zaocznego.

Przyjęcie odmiennego stanowiska w przedmiocie postawionego na wstępie zagadnienia prowadziło do trudnych do zaakceptowania wniosków nie tylko w zakresie gwarancji praw oskarżonego, ale również z racjonalnego i funkcjonalnego punktu widzenia. Błędne rozpoznanie sprzeciwu, nawet widoczne dla sądu rozpoznającego apelację, musiało prowadzić do przyjęcia przez ten sąd fikcji, że kontrolowany wyrok zaoczny – wbrew rzeczywistości i wbrew rażącej niesprawiedliwości – nie jest dotknięty wadą. Do jego wzruszenia mogłoby więc dojść wyłącznie w wyniku wniesienia kasacji od postanowienia nieuwzględniającego sprzeciwu, i to jedynie przez podmiot określony w art. 521 k.p.k. Uchylenie z kolei (wyłącznie) tego postanowienia byłoby problematyczne nie tylko z uwagi na szereg komplikacji następczych dla dalszego funkcjonowania w obrocie prawnym wyroków sądów obu instancji, w szczególności wyroku sądu odwoławczego (zwłaszcza w świetle art. 482 § 3 k.p.k.), ale również w kontekście rozważań, czy postanowienie to – w sytuacji gdy rozpoznano apelację od wyroku zaocznego – można by w ogóle traktować jako orzeczenie kończące postępowanie, od którego służy kasacja.

Powyższe rozważania prowadzą więc do wniosku, że kwestia usprawiedliwionej nieobecności oskarżonego na rozprawie głównej mieści się w zakresie kontroli instancyjnej sądu rozpoznającego apelację od wyroku zaocznego także wówczas, gdy od tego wyroku nie został uwzględniony sprzeciw.”

1.2.11. Naruszenie obowiązków gwaranta jako warunek odpowiedzialności za przestępstwo popełnione w formie zaniechania.

przepisy: art. 2 k.k.; art. 220 k.k.

hasła: przestępstwo z zaniechania

Wyrok z dnia 22 listopada 2005 r., V KK 100/05

Z uzasadnienia:

„Na wstępie rozważań warto przypomnieć podstawowe – zasadnicze ustalenia faktyczne w sprawie. Otóż z treści umowy wynika, że (...) zamawiający, zlecił wykonanie robót budowlano – montażowych stacji bazowej wykonawcy – firmie W. Ową firmę tworzyli – jako jej udziałowcy Wincenty A. i Stanisław L. Ci ostatni, kierując się także wskazaniem firmy (zlecającej), w przedmiocie wykonania robót zwrócili się do grupy pracowników TP SA, a w szczególności do Zygmunta Ż. Nie została zawarta żadna umowa pisemna, oparto się na ustnych ustaleniach z Zygmuntem Ż., który zgodził się dobrać sobie pracowników i poza czasem zatrudnienia w TP – SA, «prywatnie» wykonać stosowną pracę. W trakcie wykonywania tejże pracy, a w szczególności układania kabla telekomunikacyjnego na maszcie (praca na wysokości) jeden z pracowników – Bogumił S. spadł z maszty, ponosząc śmierć na miejscu. Reprezentujący firmę W. oskarżeni nie podjęli żadnych czynności z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa pracy, a zwłaszcza pracy na wysokości.

Wracając do problematyki związanej z uznaniem za słuszny zarzutu kasacyjnego – rażącego naruszenia prawa materialnego, to wprost rzuca się w oczy, iż oba wyrokujące w sprawie sądy, jeśli zajrzy się do części motywacyjnej ich rozstrzygnięć, straciły z pola widzenia art. 2 k.k. Przepis ten statuuje normatywny warunek odpowiedzialności za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie. Dla przypisania takiej odpowiedzialności, a zatem przypisania skutku w przypadku zaniechania, owo zaniechanie musi być bezprawne, oparte wyłącznie na powiązaniu normatywnym ze skutkiem. Osoba odpowiadająca za przestępstwo skutkowe popełnione przez zaniechanie musi się charakteryzować określonymi cechami. Innymi słowy mówiąc, z art. 2 k.k. wynika, że sprawca wobec dobra chronionego normą zajmuje pozycję gwaranta zapobieżenia skutkowi. Mamy więc do czynienia z tzw. przestępstwem indywidualnym (zob. Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, pod red. A. Zolla, Kraków 2004, s. 79 – 81). Na osobie gwaranta ciąży więc – jako się rzekło – szczególny, prawny obowiązek, a więc wynikający z określonej normy

prawnej, odwrócenia niebezpieczeństwa grożącego dobru prawnemu. W razie zaniechania wskazanego obowiązku niebezpieczeństwo może realnie wystąpić i wywołać skutek stanowiący znamię przestępstwa. A zatem przypisanie skutku będzie możliwe tylko wtedy, gdy jego wystąpienie w istocie, urzeczywistniło niebezpieczeństwo, któremu gwarant miał przeciwdziałać.

Przechodząc do realiów sprawy, to – jak już wyżej wspomniano, brak jest rozważań sądów obu instancji co do normatywnych warunków odpowiedzialności karnej statuowanych w art. 2 k.k. To z kolei, wobec uniewinnienia oskarżonych w zakresie podlegającym kontroli kasacyjnej, czyni w pełni zasadną konstatację, że w ten sposób doszło do rażącej obrazy, tak wspomnianego art. 2 k.k. jak art. 220 § 1 k.k. i art. 155 k.k., czyli przestępstw skutkowych, strukturalnie związanych z art. 2 k.k. (zob. wyrok SN z dnia 24 lutego 2005 r., V KK 375/04, OSNKW 2005, z. 3, poz. 31). Oczywistym jest, że tego rodzaju uchybienie mogło mieć wpływ na treść wyroku.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd pierwszej instancji będzie musiał rozważyć kwestię odpowiedzialności oskarżonych także w świetle art. 2 k.k., czyli na kim, w realiach ustalonych w sprawie, ciążył prawny szczególny obowiązek zapobiegnięcia skutkowi. Chodzi zatem o ustalenie gwaranta zapobiegnięcia skutkowi, który w tego rodzaju sytuacji, a zatem bezpieczeństwa na budowach, a już zwłaszcza na takich, które można określić jako, ze swej istoty, stwarzające szczególne niebezpieczeństwo dla wykonujących określone prace (w sprawie niniejszej tzw. prace na wysokości). Co do określonych aktów normatywnych, to wystarczy przywołać choćby dwa podstawowe, a to ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 ze zm.) i rozporządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów budowlanych z dnia 18 marca 1978 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu robót budowlano – montażowych i rozbiórkowych (Dz. U. z 1972 Nr 13, poz. 93). Na marginesie zauważyć trzeba, iż, mimo stosownych rozstrzygnięć sądowych z zakresu prawa pracy, wątpliwość budzi kategorię konstatacja obu sądów, iż skoro Bogumił S. nie został uznany prawnie za pracownika, w szczególności firmy W., to przesądza to o braku odpowiedzialności oskarżonych z art. 220 § 1 k.k. (zob. Kodeks karny. Część szczególna. Tom I, pod red. A. Wąska, teza 2 do art. 220, pkt 1i 2, s. 1164, Warszawa 2004).

Odpowiedzieć należy na pytanie, czy tym gwarantem nie byli oskarżeni, których firmę niewątpliwie należy uznać za wykonawcę (przy odniesieniu się bliższym także do roli kierownika budowy). Zważywszy na ich wątpliwe kwalifikacje z zakresu BHP, realnie rzecz biorąc niewiele mogliby zrobić osobiście w zakresie prac na wysokości. Czy w takiej sytuacji nie ciążył na nich obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa prac w inny sposób, np. przez zatrudnienie odpowiednio kompetentnej osoby, czy zlecenie podwykonawcy całości zagadnienia, łącznie ze sprawą bezpieczeństwa. Czy jednak ten ostatni przypadek miał w istocie miejsce w sprawie, innymi słowy rzecz ujmując, czy pozycja gwaranta została niejako scedowana na – jak to sądy określiły – «grupę Zygmunta Ż.». Tę kwestię należy w pierwszej kolejności pogłębić w ponownie prowadzonym postępowaniu, a następnie problem wnikliwie rozważyć (w chwili obecnej w motywacjach obu sądów kwestia «grupa Zygmunta Ż.» a bezpieczeństwo pracowników jest potraktowana – delikatnie mówiąc – marginalnie). Spełnienie wskazań zawartych powyżej pozwoli sądowi pierwszej instancji w sposób trafny i nieobciążony wadami prawnymi rozstrzygnąć o odpowiedzialności karnej obu oskarżonych.”

1.2.12. Wniosek skazanego o złożenie dodatkowych wyjaśnień przed sądem drugiej instancji

przepisy: art. 453 § 2 k.p.k.; art. 42 ust. 2 Konstytucji RP

hasła: prawo do obrony; wyjaśnienia oskarżonego

Wyrok z dnia 15 listopada 2005 r., III KK 35/05

Z uzasadnienia:

„Jak wynika z protokołu rozprawy apelacyjnej przeprowadzonej w dniu 14 września 2004 r. «Przewodniczący odczytał treść pisma oskarżonego (...) znajdującego się na k. 954. Na pytanie przewodniczącego

oskarżony wyjaśnił, iż podtrzymuje złożony wniosek i chciałby złożyć dodatkowe wyjaśnienia». Po wysłuchaniu stron, Sąd Apelacyjny oddalił wniosek dowodowy skazanego o przesłuchanie świadka. Następnie przewodniczący zamknął przewód sądowy i udzielił końcowego głosu stronom.

Sąd Apelacyjny nie zajął stanowiska, po prostu przemilczał kwestię wniosku skazanego o umożliwienie mu złożenia dodatkowych wyjaśnień. W toku rozprawy odwoławczej sąd przeprowadza czynności procesowe, w których strony mają prawo wziąć udział. Uczestnicząc, realizują swoje prawa do złożenia wyjaśnienia, oświadczenia i wniosku ustnie lub na piśmie (art. 453 § 2 k.p.k.). Korzystanie z tych uprawnień przez oskarżonego jest zarazem wykorzystaniem gwarantowanego mu konstytucyjnie prawa do obrony we wszystkich stadiach postępowania (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP i art. 6 k.p.k.). **Odstąpienie od przeprowadzenia czynności procesowej w postaci wysłuchania dodatkowych wyjaśnień oskarżonego na rozprawie apelacyjnej naruszyło konstytucyjne prawo do obrony, co z racji znaczenia tego uprawnienia w procesie karnym niewątpliwie mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.**”

1.2.13. Możliwość orzeczenia za wykroczenie kary ograniczenia wolności w postępowaniu prowadzonym w trybie nakazowym

przepisy: art. 93 § 1 k.p.w.

hasła: kara ograniczenia wolności; tryb nakazowy; wykroczenia

Wyrok z dnia 6 grudnia 2005 r., II KK 273/05

Z uzasadnienia:

„Wprawdzie w art. 93 § 1 k.p.w. normującym przesłanki trybu nakazowego zakłada się możliwość orzekania w tym postępowaniu kar: nagany grzywny i ograniczenia wolności, ale jest oczywiste, że kary mogą być orzekane wyrokiem nakazowym jedynie wtedy, gdy z przepisów materialnego prawa wykroczeń wynika, iż mogą one być wymierzone za dane wykroczenie. Przepis art. 93 § 1 k.p.w. ogranicza zatem jedynie rodzaj kar, jakie wolno orzec w trybie nakazowym, eliminując z nich karę aresztu. Nie jest on natomiast normą o charakterze materialnoprawnym, która dawałaby możliwość wymierzenia za określony czyn kary nieprzewidzianej w przepisie statuującym to wykroczenie.”

1.2.14. Znamiona przestępstwa poświadczenia nieprawdy – „inna osoba uprawniona do wystawienia dokumentu”

przepisy: art. 271 k.k.

hasła: Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów – oświadczenie nieprawdy

Wyrok z dnia 5 października 2005 r., II KK 126/05

Z uzasadnienia:

„Wyrokiem z dnia 13 lutego 2004 r., Sąd Rejonowy w P. uznał Beatę N. za winną tego, że w dniu 31 grudnia 1999 r. w Warszawie będąc pracownikiem PTE «XX», działając wspólnie i w porozumieniu z osobą o nieustalonej tożsamości w celu osiągnięcia korzyści majątkowej poświadczyła nieprawdę w umowie o przystąpieniu do PTE «XX», w ten sposób, że wpisała w umowie dane Dariusza M., jako osoby przystępującej do funduszu, dostarczone przez osobę o nieustalonej tożsamości posługującą się zagubionym dowodem osobistym Dariusza M., która podpisała ją w miejscu osoby przystępującej do Funduszu nazwiskiem Dariusza M., po czym poświadczyła fakt zawarcia umowy swoim podpisem w miejscu osoby zawierającej umowę, po czym przedłożyła umowę w PTE «XX» (...), osiągając korzyść majątkową, z tytułu jej zawarcia w wysokości 130 zł, tj. przestępstwa z art. 271 § 3 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

*Nie ulega wątpliwości – co wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy – iż podmiotem przestępstwa z art. 271 § 1 k.k. może być albo funkcjonariusz publiczny, albo inna osoba, spełniająca czynności jakby w uzupełnieniu kompetencji tego funkcjonariusza, upoważniona do «poświadczenia» osobie trzeciej okoliczności mających znaczenie prawne. Owo «poświadczenie» należy rozumieć jako «wystawianie dokumentu» (a nie «zawieranie», które odnieść należy do umów cywilnoprawnych), któremu przysługuje cecha zaufania publicznego i w związku z tym domniemanie prawdziwości (por. wyrok SN z dnia 3 grudnia 1997 r., V KK 296/96, Prok. i Pr. z 1998 r., z. 4, poz. 6.). W związku z powyższym w świetle orzecznictwa nie stanowią poświadczenia nieprawdy w znaczeniu określonym w art. 271 § 1 k.k. m.in.: niezgodne z prawdą oświadczenia zawarte w treści umowy cywilnoprawnej (por. wyrok SN z 9 października 2002 r., V KKN 323/99, OSNKW 2002, nr 9-10, poz. 71). (...) Pogląd ten znajduje również odzwierciedlenie w piśmiennictwie. (...) **Podpisanie umowy, której treść odbiega od rzeczywistej treści stosunku prawnego łączącego strony nie stanowi przestępstwa z art. 271 § 1 k.k. Strona stosunku cywilnoprawnego nie może być bowiem sprawcą przestępstwa z art. 271 § 1 k.k. w zakresie sporządzonych przez nią dokumentów odnoszących się do zawarcia, zmiany lub ustania tego stosunku. Nie ma charakteru «uprawnienia» w rozumieniu art. 271 § 1 k.k. obowiązek sporządzania określonych dokumentów wyłącznie na mocy stosunku prawnego łączącego strony umowy. Jeżeli w ramach stosunku pracy pracownik umocowany jest do wystawiania określonych dokumentów, na podstawie których otrzymuje od pracodawcy określone świadczenia (rozliczenie podróży służbowej, karta drogowa), dokument taki nie ma charakteru dokumentu publicznoprawnego, a poświadczenie w nim nieprawdy nie może prowadzić do odpowiedzialności karnej z art. 271 § 1 k.k. (zob. G. Bogdan, K. Buchała, Z. Cwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, M. Rodzyńkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel: Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Tom II, Kraków 1999, s. 1039).***

(...) zachowanie oskarżonej niezależnie od tego czy wiedziała, że zawarła umowę z osobą fałszywie podającą się za Dariusza M., czy też zaniedbała swoje obowiązki i nie podjęła żadnych działań w celu zweryfikowania danych osoby podającej się za Dariusza M. nie wyczerpywało znamion przestępstwa z art. 271 § 3 k.k.»

1.2.15. Uchylenie lub zmiana orzeczenia na korzyść współoskarżonych, którzy nie wnieśli środka zaskarżenia

przepisy: art. 435 k.p.k.

hasła: zmiana orzeczenia; granice środka zaskarżenia

Wyrok z dnia 17 listopada 2005 r., II KK 216/05

Z uzasadnienia:

„Z przepisu art. 435 k.p.k. jednoznacznie wynika, że sąd odwoławczy uchyla lub zmienia orzeczenie na korzyść współoskarżonych w tej samej sprawie, w sytuacji gdy nie wnieśli oni środka zaskarżenia, jeżeli je uchylił lub zmienił na rzecz innego współoskarżonego skazanego w tej samej sprawie, który wniósł taki środek zaskarżenia, gdy przemawiają za tym identyczne względy. Chodzi zatem tylko o to samo orzeczenie wydane w stosunku do wszystkich współoskarżonych. Nie wystarcza więc, dla zastosowania instytucji określonej w art. 435 k.p.k., sam fakt współoskarżenia w tej samej sprawie, jeżeli w stosunku do takich współoskarżonych ostatecznie wydane zostały wyroki w różnych sprawach. Taka wykładnia tego przepisu jednolicie prezentowana jest w piśmiennictwie (zob.: P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek – Kodeks postępowania karnego. T. II. Komentarz do artykułów 297 – 467, s. 558 i nast., T. III. Komentarz do artykułów 468 – 682, s. 211 i nast. Warszawa 2004, T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2005, s. 1071 i nast., s. 1261, 1262, S. Zabłocki (w) J. Bratoszewski i inni, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Tom III, Warszawa 2004, s. 88 i nast., s. 624 i nast., W. Grzeszczyk, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2005, s. 406, 498, 499, J. Grajewski (w) J. Grajewski, L.K. Paprzycki, M. Płachta, Kodeks postępowania karnego, Tom II, Komentarz do art. 425, 673,

Kraków 2003, s. 52-54, 309-312, K. Marszał, S. Stachowiak, K. Zgryzek, *Proces karny*, Katowice 2003, s. 547, 548). *Żadne racje nie przemawiają za rozszerzającą wykładnią art. 435 k.p.k., tym bardziej, że jest to przepis wyjątkowy, który ze swej natury nie podlega tego rodzaju wykładni.*”

1.2.16. Pokrzywdzony przestępstwem poświadczenia nieprawdy

przepisy: art. 271 k.k.

hasła: pokrzywdzony; przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów – poświadczenie nieprawdy

Postanowienie z dnia 17 listopada 2005 r., II KK 108/05

Z uzasadnienia:

„(...) pełnomocnik Zofii Cz. wniósł akt oskarżenia w trybie prywatnokarnym, zarzucając (oskarżonym), iż dopuścili się przestępstwa z art. 271 § 3 k.k. w ten sposób, że w oświadczeniu z dnia 15 grudnia 1995 r. poświadczyli nieprawdę podając, iż budynek frontowy i zespolona z nim oficyna, posadowiona na gruncie położonym w K. zostały nabyte od Zofii Cz. aktem notarialnym z dnia 21 kwietnia 1976 r., ze środków własnych Banku (...).

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2004 r. Sąd Rejonowy w K., uniewinnił oskarżonych od zarzutów popełnienia przestępstw z art. 271 § 3 k.k., a Sąd Okręgowy w K., rozpoznając sprawę na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika Zofii Cz. utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

(SN stwierdził, iż) kasacja (od tego orzeczenia) została wniesiona przez osobę nieuprawnioną, której nie przysługiwał status pokrzywdzonego. Przypomnieć wypada, że pokrzywdzonym może być w procesie karnym jedynie ten, kogo przestępstwo dotyka bezpośrednio, naruszając lub zagrażając w taki sposób jego dobru prywatnemu, chronionemu przez naruszony przez sprawę przepis. O pokrzywdzeniu decyduje bezpośrednio naruszonego lub zagrożonego przestępstwem dobra. Odstępstwem od tej zasady, sformułowanej w treści art. 49 § 1 k.p.k. jest dyspozycja § 3 tegoż przepisu.

W przedmiotowej sprawie żadne dobro prawa Zofii Cz. nie zostało naruszone lub zagrożone przez oskarżonych (...). W szczególności nie zostały naruszone jej prawa odnoszące się do własności bądź posiadania nieruchomości (...) w K., ani interesy prawne z tym związane. W świetle zebranego w sprawie materiału bezspornym jest, że w dniu 15 grudnia 1995 r., w chwili składania oświadczeń przez oskarżonych nieruchomości (...) była własnością Skarbu Państwa a nie Zofii Cz. (...). W tej sytuacji treścią swoich oświadczeń dotyczących nabycia nieruchomości oskarżeni nie mogli zagrażać interesom Zofii Cz. lub narażać tych interesów na szkodę.”

1.2.17. Niedopuszczalność kasacji wniesionej z powodu niewspółmierności kary

przepisy: art. 92 k.p.k.; art. 523 § 1 k.p.k.

hasła: kasacja - podstawy

Postanowienie z dnia 5 grudnia 2005 r., II KK 205/05

Z uzasadnienia:

„Obrońca w kasacji podniósł zarzut «rażącej obrazę przepisów prawa procesowego, tj. art. 92 k.p.k., przez niewystarczające wzięcie pod uwagę podczas wyrokowania okoliczności mającej najistotniejsze znaczenie dla właściwego rozstrzygnięcia, tj. sytuacji rodzinnej skazanego i wyjątkowo prawidłowo przebiegającego procesu resocjalizacyjnego, co w efekcie wyraziło się uznaniem, iż zastosowanie zasady częściowej absorpcji względem (skazanego) przez wymierzenie mu kary łącznej w wymiarze 6 lat pozbawienia wolności jest słuszne i spełni wymogi prewencji ogólnej i szczególnej».

Już sama taka konstrukcja zarzutu jednoznacznie wskazuje, że skarżący w istocie kwestionuje wyłącznie wysokość wymierzonej zaskarżonym wyrokiem kary łącznej. Dodatkowo wszelkie wątpliwości w tej mierze usuwa uzasadnienie kasacji, w którym obrońca nie wskazał na jakiejkolwiek okoliczności, które miałyby pominąć Sąd Okręgowy wymierzając karę w takiej, a nie innej wysokości. Argument o «niewystarczającym wzięciu pod uwagę» okoliczności podniesionych już w apelacji (która skądinąd doprowadziła do złagodzenia kary orzeczonej przez Sąd pierwszej instancji) – co oczywiste – należy do kategorii ocennej, bez reszty mieszczącej się w regulacji przewidzianej w art. 53 k.k., a więc dotyczącej zasad i dyrektyw sądowego wymiaru kary. W konsekwencji i cała kasacja obrońcy Marcina Ż. musi być uznana za wniesioną wyłącznie z powodu niewspółmierności kary, co – zgodnie z treścią cytowanego na wstępie przepisu – jest niedopuszczalne z mocy ustawy. Nazwanie przez skarżącego tak sformułowanego zarzutu «rażącą obrazą (...) art. 92 k.p.k.», stanowiło jedynie pretekst do obejścia zakazu przewidzianego w art. 523 § 1 k.p.k.»

1.2.18. Brak możliwości wznowienia postępowania odwoławczego

przepisy: art. 540 § 1 k.p.k.

hasła: wznowienie postępowania; postępowanie odwoławcze

Postanowienie z dnia 6 grudnia 2005 r., II KZ 47/05

Z uzasadnienia:

„Całkowicie wadliwy jest pogląd prawny, który legł u podstaw sformułowanego w zażaleniu zarzutu. Obowiązujący kodeks postępowania karnego w ogóle nie zna instytucji wznowienia postępowania odwoławczego, a zgodnie z art. 540 § 1 k.p.k. postępowanie podlegać może wznowieniu (jako całość) jedynie wtedy, gdy zostało prawomocnie zakończone.

Przyjęcie odmiennej interpretacji art. 540 § 1 k.p.k. nie tylko stałoby w rażącej sprzeczności z literalnym brzmieniem tego przepisu, ale także prowadziłoby do absurdalnych konsekwencji procesowych wynikających ze swoistego «rozdwojenia» postępowania, przy czym w jednym nurcie toczyłoby się ono przed sądem pierwszej instancji na skutek uchylecia wyroku tego sądu i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w drugim zaś w instancji odwoławczej na skutek wznowienia samego tylko postępowania odwoławczego.»

1.2.19. Wymóg sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania przez adwokata lub radcę prawnego a konstytucyjna zasada równości i prawa do sądu

przepisy: art. 545 § 2 k.p.k.; art. 32 Konstytucji RP; art. 45 Konstytucji RP; art. 6, 13, 14 i 17 EKPCz

hasła: przymus adwokacki; wznowienie postępowania

Postanowienie z dnia 6 grudnia 2005 r., II KZ 49/05

Z uzasadnienia:

„Zarówno wniosek o wznowienie postępowania karnego jak i zażalenie na odmowę przyjęcia takiego wniosku objęte są przymusem adwokacko-radcowskim, co oznacza, że muszą one być sporządzone i podpisane przez adwokata lub radcę prawnego (art. 545 § 2 k.p.k.). Jeżeli wnioskodawcę nie stać na ponieśnięcie kosztów pomocy prawnej związanej z wyborem adwokata (radcy prawnego) może wystąpić do sądu o ustanowienie mu obrońcy lub pełnomocnika z urzędu, ale musi wówczas sam wykazać i to w należyty sposób, że nie jest w stanie bez uszczerbku dla koniecznego utrzymania siebie i rodziny ponieść wskazanych kosztów (art. 78 § 1 k.p.k.). Nie wystarczy tu samo stwierdzenie o trudnej sytuacji materialnej (finansowej) wnioskodawcy. Niezbędne jest bowiem wykazanie takiego twierdzenia stosownymi dokumentami, a obowiązek ten obciąża występującego o powołaniu mu adwokata z urzędu. W sprawie niniejszej

skarżący odwoływał się jedynie do swoich własnych twierdzeń o trudnej sytuacji finansowej, nigdy jednak nie przedstawił żadnego dokumentu na potwierdzenie głoszonej tezy. To zaś uniemożliwiało powołanie mu adwokata z urzędu, a tym samym i uwzględniania czynności procesowych dokonywanych przezeń, niezgodnie z wymogami prawa, samodzielnie.

W sprawie tej, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie doszło do naruszenia art. 32 ani art. 45 Konstytucji. Pierwszy z tych przepisów formułuje w swoim ust. 1 zasadę równości wobec prawa, a w ust. 2 – zakaz dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym. **Odmowa przyjęcia własnego wniosku skazanego o wznowienie jego procesu oraz takiegoż zażalenia na tę odmowę, nie naruszają zasady równości obywateli wobec prawa, gdyż każdy oskarżony jak i każdy pokrzywdzony będący stroną, występując o wznowienie postępowania musi spełnić takie same warunki formalne, aby skutecznie złożyć ów wniosek lub zażalenie.** Nie można też mówić o dyskryminacji wnioskodawcy w życiu politycznym, społecznym czy gospodarczym, gdyż chodzi tu o wznowienie prawomocnie zakończonego procesu karnego i niespełnienie wymogu formalnego obciążającego, jak wykazano, każdego obywatela. Nie naruszono także art. 45 ustawy zasadniczej formułującego prawo do szybkiego i rzetelnego procesu (ust. 1) i zasadę jawności rozprawy (ust. 2). Ta ostatnia w ogóle nie odnosi się do sytuacji wnioskodawcy, gdy zaś chodzi o szybki i rzetelny proces, to nie można mówić o naruszeniu tego prawa, skoro postępowanie karne już się prawomocnie zakończyło, a wniosek o jego wznowienie i zażalenie wnioskodawcy nie zostały przyjęte, ponieważ nie dopełnił on proceduralnych obowiązków przewidzianych przez ustawę przy dokonywaniu tych czynności. Nie doszło w tej sprawie również do obrazy art. 6 EKPC o rzetelnym procesie, z przyczyn wyżej wskazanych przy analizie braku naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji RP ani do obrazy art. 14 EKPC o zakazie dyskryminacji, z powodów podanych przy analizie braku naruszenia art. 32 ust. 2 ustawy zasadniczej. Nie obrażono też powoływanych w zażaleniu przepisów art. 13 i 17 EKPC. Przepis art. 17 dotyczy zakazu nadużywania przez Państwo prawa dla zniweczenia praw i wolności przewidzianych w Konwencji i nie można w żadnej mierze uznać, że wymóg przymusu adwokackiego przy wniosku o wznowienie i zażaleniu na odmowę przyjęcia takiego wniosku jest owym nadużyciem, skoro chodzi o środek nadzwyczajny, oparty na szczególnych podstawach, co wymaga z kolei wiedzy specjalistycznej dla prawidłowego sporządzenia tych pism procesowych, a prawo jednocześnie zakłada możliwość wystąpienia o ustanowienie adwokata z urzędu przez obywatela, który wykaże należyte swą niezamierzoną uniemożliwiającą mu poniesienie kosztów pomocy prawnej z wyboru. Nie jest takim nadużyciem także sam wymóg należytego wykazania niemożności poniesienia kosztów adwokata z wyboru, skoro już art. 6 ust. 3 pkt c EKPC zakłada możliwość domagania się obrońcy z urzędu jedynie dla oskarżonego, który nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony, zatem musi on wykazać istnienie tego warunku, aby powołano mu takiego obrońcę. To zaś, że wnioskodawca wymaganej przez przepisy polskie niemożności, na którą się powoływał, nawet nie próbował wykazać, nie oznacza naruszenia prawa przez organy procesowe. Gdy chodzi zaś o przepis art. 13 EKPC formułujący prawo do skutecznego środka odwoławczego, to nie można twierdzić, że przepisy polskiej procedury karnej naruszają owe prawo przez analizowany tu przymus adwokacki (radcowski), z przyczyn, o których właśnie była mowa wyżej.”

1.2.20. Tablice rejestracyjne nie są dokumentem w rozumieniu art. 115 § 14 k.k.

przepisy: art. 115 § 14 k.k.

hasła: dokument; przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów

Postanowienie z dnia 16 listopada 2005 r., III KK 51/05

Z uzasadnienia:

„(...) **w orzecznictwie nie wywołuje rozbieżności pogląd, że tablice rejestracyjne pojazdu nie są dokumentem w rozumieniu art. 115 § 14 k.k.**

Sąd Najwyższy – w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę – nie znalazł podstaw do odstąpienia od tej utrwalonej linii orzecznictwa i z tych względów uznał kasację za bezzasadną w stopniu oczywistym (jak

uczyniono to już wcześniej w postanowieniu z dnia 4 maja 2005 r., III KK 130/04 – niepubl.). Nie oznacza to jednak, że Sąd Najwyższy uznaje odmienny pogląd prawny (prezentowany w literaturze, podtrzymywany przez Prokuraturę Krajową) za bezzasadny w stopniu oczywistym. Oczywista bezzasadność kasacji wynika ze sprzeczności jej z utrwalonym orzecznictwem i braku nowych argumentów przemawiających za odstąpieniem od przyjętej wykładni.”

1.2.21. Zakres zakazu reformationis in peius

przepisy: art. 434 § 1; art. 443

hasła: zakaz reformationis in peius; opis czynu

Postanowienie z dnia 15 listopada 2005 r., IV KK 238/05

Z uzasadnienia:

„(...) wprowadzenie do opisu czynu zarzucanego (oskarżonemu) okoliczności będącej brakującym ustawowym znamieniem przestępstwa z art. 310 § 2 k.k., byłoby niewątpliwym pogorszeniem tej sytuacji. Przeciwno możliwości dokonywania zabiegów tego rodzaju na gruncie obecnie obowiązującego kodeksu postępowania karnego, Sąd Najwyższy opowiada się konsekwentnie w kolejnych rozstrzygnięciach od czasu wejścia w życie nowej kodyfikacji. Orzecznictwo to jest uznawane za jednolite w takim stopniu, że dało podstawę do oceny, iż interpretacja przepisów art. 434 § 1 k.p.k. i art. 443 k.p.k. nie nasuwa w omawianym tu zakresie szczególnych wątpliwości i nie daje podstaw do występowania rozbieżności w praktyce (/por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2005 r., I KZP 20/05 OSNKW 2005, z. 9, poz. 76 oraz powołane tam orzecznictwo SN). W sposób zupełnie jednoznaczny gwarancyjną funkcję zarówno bezpośredniego, jak i pośredniego zakazu reformationis in peius rozciąga się także na sferę ustaleń faktycznych, zwłaszcza tych, które należą do znamion przestępstwa. Aprobując w pełni to stanowisko skład orzekający w niniejszej sprawie podziela również pogląd, że «w wypadku, gdy wyrok nie został zaskarżony na niekorzyść oskarżonego w części dotyczącej winy, to sąd odwoławczy, na skutek związania zakazem reformationis in peius, nie może ani dokonywać nowych ustaleń faktycznych (w tym także poprzez <dookreślenie> opisu czynu), ani uchylać wyroku i w tym celu przekazywać sprawy do ponownego rozpoznania» (postanowienie SN – op. cit.). W świetle dyspozycji art. 434 § 1 k.p.k. i art. 443 k.p.k. jako wręcz niedopuszczalne trzeba traktować uzupełnianie opisu czynu zarzucanego oskarżonemu przez wprowadzenie do niego jakichkolwiek znamion przestępstwa wymaganych przez prawo karne materialne, których ten opis nie zawierał przed zaskarżeniem orzeczenia na korzyść oskarżonego.”

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

1.3.1. Konieczność wyrażenia zgody na orzeczenie obligatoryjnego obowiązku w ramach kary ograniczenia wolności w przypadku złożenia wniosku z art. 335 § 1 k.p.k.

przepisy: 323 § 3 k.k.; art. 343 § 7 k.p.k.; art. 335 k.p.k.

hasła: wniosek o skazanie bez rozprawy; kara ograniczenia wolności

Wyrok z dnia 24 listopada 2005 r., WK 22/05

Z uzasadnienia:

„W niniejszej sprawie postępowanie przygotowawcze przeprowadziła Placówka Żandarmerii Wojskowej w K. W toku tego postępowania skazany przyznał się do zarzucanego mu czynu, a następnie będąc pouczonej o treści art. 335 k.p.k. złożył wniosek o skazanie go bez przeprowadzenia rozprawy i wymierzenie mu kary 2 miesięcy ograniczenia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby

roku. Akt oskarżenia po zatwierdzeniu go przez prokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w K. zawierający jego wniosek, iż zgadza się z wnioskiem oskarżonego skierowany został do Wojskowego Sądu Garnizonowego w S. Sąd ten na posiedzeniu w dniu 18 maja 2005 r. bez udziału oskarżonego powiadomionego o terminie, po rozpoznaniu sprawy wydał cyt. wyżej wyrok. Wyrok ten w ocenie Sądu Najwyższego, zapadł z rażąco obrazą przepisów postępowania (art. 343 § 7 k.p.k. w zw. z art. 335 k.p.k.), mającą istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, co w konsekwencji doprowadziło do obrazu prawa materialnego, a to art. 323 § 3 k.k. Otóż Wojskowy Sąd Garnizonowy w S. rozpoznając akt oskarżenia z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 1 k.p.k., nie powinien wydawać wyroku skazującego na posiedzeniu, a skierować sprawę do rozpoznania na zasadach ogólnych, albowiem zgoda oskarżonego oraz prokuratora jako oświadczenia ich woli zawierały rażące wady poprzez brak ich zgody na orzeczenie obowiązku wynikającego z treści art. 323 § 3 k.k. W szczególności sąd ten powinien mieć na uwadze fakt, iż skazany pełnił nadterminową zasadniczą służbę wojskową będącą odrębnym rodzajem czynnej służby wojskowej, innym niż zasadnicza służba wojskowa (por. wyrok SN z dnia 20 lutego 1996 r., WR 15/96, OSNKW 1996, z. 5-6, poz. 35) (...) W przypadku sprawcy podlegającego orzecznictwu sądów powszechnych zasady orzekania kary ograniczenia wolności są określone w art. 34 § 1 k.k. – 36 § 3 k.k. Natomiast w przypadku sprawcy pełniącego służbę jaką w dniu orzekania pełnił skazany, zastosowanie mają zasady wykonywania kary ograniczenia wolności określone w art. 323 k.k. (por. wyrok SN z dnia 5 lutego 2002 r., WKN 30/01, OSNKW 2002, z. 9-10, poz. 74). O tych uwarunkowaniach skazany, skoro wystąpił ze stosownym wnioskiem w trybie art. 335 k.p.k. powinien być poinformowany przez organa ścigania, a w postępowaniu sądowym przez sąd (por. art. 16 § 1 i 2 k.p.k.), a tego zaniechano. Fakt rzetelnej informacji, o której mowa w art. 16 § 1 i 2 k.p.k., uczestników postępowania przez organy procesowe z pewnością wpływa na «jakość» składanych przez nich pism i wniosków, a tych ostatnich choćby w trybie art. 335 k.p.k. W niniejszej sprawie gdyby tak się stało, zbędne byłoby uruchomienie postępowania kasacyjnego. Ponadto, niezależnie od argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu kasacji Zastępcy Prokuratora Generalnego Naczelnego Prokuratora Wojskowego, którą Sąd Najwyższy w całości podzielił zauważyć należało, iż tego rodzaju rażące uchybienie (brak treści art. 323 § 3 k.k.) mogło być konwalidowane również na posiedzeniu z udziałem skazanego (por. art. 339 § 1 pkt 3 k.p.k., postanowienie SN z dnia 20 kwietnia 2005 r., KZP 10/05, OSNKW 2005, z. 4, poz. 42). Wynikający z istoty kary ograniczenia wolności obowiązek, o którym mowa w art. 323 § 3 k.k., jest orzekany przez sąd obligatoryjnie w razie skazania żołnierza innej służby niż zasadnicza, na karę ograniczenia wolności. Z tego też względu nie może stanowić przedmiotu negocjacji pomiędzy oskarżonym a prokuratorem, a zgoda oskarżonego na skazanie go bez przeprowadzenia rozprawy w trybie art. 335 k.p.k. i art. 343 k.p.k. bezwarunkowo zawierać powinna ten kategoriyczny wymóg.”

1.4. Zagadnienia prawne

1.4.1. Odbycie kary a wydanie wyroku łącznego

przepisy: art. 85 k.k.; art. 572 k.p.k.

hasła: wyrok łączny

Pytanie Sądu Okręgowego w Gliwicach, **I KZP 57/05**

„Czy odbycie przez skazanego w chwili orzekania w przedmiocie wydania wyroku łącznego kar pozbawienia wolności, co do których zachodzą przesłanki określone w art. 85 k.k. powoduje brak warunków do wydania wyroku łącznego w rozumieniu art. 572 k.p.k.?”

Uzasadnienie:

„Zagadnienie prawne wyłonilo się na tle następującego układu procesowego:

Rafał F. został skazany prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w R.:

- 1) z dnia 9 października 2000 r. – sygn. akt II K 40/00 za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 13 września 1999 r. – na karę 1 roku pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na 20 zł. Nadto za kolejny czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w nocy z 7/8 listopada 1999 r. – na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 20 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na 20 zł. Wyrokiem tym orzeczono karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę łączną 50 stawek dziennych grzywny, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na 20 zł. Wykonanie pierwszej z kar łącznych warunkowo zawieszono na okres 5 lat, przy czym Sąd Rejonowy w R. postanowieniem z dnia 7 listopada 2003 r. – sygn. akt III Ko 646/03 wykonanie jej zarządził, zaś skazany karę tę odbył w okresie od 25 stycznia 2004 r. do 2 grudnia 2004 r. oraz od 3 grudnia 2004 r. do 26 lipca 2005 r.;
- 2) z dnia 4 lipca 2000 r. – sygn. akt II K 148/00 za czyn z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 10 grudnia 1999 r. – na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, którą odbył w okresie od 13 grudnia 1999 r. do 31 października 2001 r. oraz od 15 stycznia 2003 r. do 28 sierpnia 2003 r.;
- 3) z dnia 15 kwietnia 2003 r. – sygn. akt II K 663/02 za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k., popełniony w dniu 19 marca 2002 r. – na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 5 lat oraz karę grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych przy przyjęciu wysokości jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł;
- 4) z dnia 10 czerwca 2003 r. – sygn. akt II K 48/03 za czyn z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 11 listopada 2002 r. – na karę 1 roku pozbawienia wolności, którą to karę odbywa w okresie od 12 listopada 2002 r. do 15 stycznia 2003 r. oraz w okresie od 15 sierpnia 2005 r. Koniec kary przypada w dacie 12 czerwca 2006 r.

W dniu 22 czerwca 2005 r. do Sądu Rejonowego w R. wpłynął wniosek skazanego, w którym domagał się on wydania wyroku łącznego w oparciu o kary jednostkowe orzeczone w sprawach oznaczonych sygnaturami – II K 40/00 (błędne wskazanie we wniosku sygnatury – jako II K 140/00) i II K 148/00. Sąd ten postanowieniem z dnia 13 września 2005 r. – sygn. akt II K 396/05 umorzył na podstawie art. 572 k.p.k. postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Z motywów postanowienia tegoż Sądu wynikało, że stwierdził on co prawda zaistnienie w odniesieniu do powyższych skazań jednostkowych warunków do wydania wyroku łącznego, o których mowa w art. 85 k.k., jednak nie znalazł podstaw do wydania wyroku łącznego z uwagi na odbycie przez Rafała F. orzeczonych kar w całości.

Rozstrzygnięcie to zostało zaskarżone w całości, na korzyść przez skazanego. Zarzucił on pośrednio obrazę prawa procesowego, a to art. 572 k.p.k. w wyniku nieuzasadnionego przyjęcia przez Sąd pierwszej instancji, «iż dwa odsiedziane wyroki nie podlegają wyrokowi łącznemu, z tym wyrokiem, który aktualnie odsiada», zaś obraza powyższa miała wpływ na treść zapadłego orzeczenia. Rafał F. wystąpił w związku z powyższym o uchylenie zaskarżonego postanowienia i ponowne rozpoznanie sprawy zgodnie z jego wnioskiem. Sąd Okręgowy rozpoznając zażalenie uznał, że ujawniło się w przedmiotowej sprawie zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, to jest przepisu art. 572 k.p.k., w aspekcie unormowania przepisów art. 92 k.k. oraz art. 576 § 2 k.p.k.

W zakresie problematyki dopuszczalności wydania wyroku łącznego, w sytuacji, gdy spełnione są warunki z art. 85 k.k., lecz równocześnie kary jednostkowe zostały już całkowicie wykonane, ukształtowały się w doktrynie dwa odmiennie stanowiska.

Zwolennicy pierwszego z nich przyjmują, na tle postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1976 r., Nr 5/76, OSNKW 1976, z. 7-8, poz. 100, że brak jest w tego rodzaju okolicznościach podstaw do wydania wyroku łącznego. Pogląd powyższy reprezentują między innymi autorzy Praktycznego Komentarza do Kodeksu postępowania Karnego pod redakcją Andrzeja Kryżego (Kodeks postępowania karnego. Praktyczny komentarz z orzecznictwem A. Kryże, P. Niedzielak, K. Petryna, T.E. Wirzman. Wydawnictwo Zrzeszenia Prawników Polskich, Warszawa 2001, s. 1004). Podnoszą oni, w ślad za poglądem Sądu Najwyższego – zawartym we wspomnianym postanowieniu, bezprzedmiotowość i brak uzasadnienia do

wydania wyroku łącznego w wypadku, gdy każde spośród zbiegających się prawomocnych skazań w zakresie każdej z kar mogących w ogóle podlegać połączeniu uległo już całkowitemu wykonaniu albo darowaniu (np. w drodze łaski albo zastosowania amnestii). Nie tłumaczą jednakże bliżej swego stanowiska. Podobnie: P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek (Kodeks postępowania Karnego, Komentarz do artykułów 468-682, Tom III, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004 r., s. 336-337), którzy nie kwestionując (tak, jak i autorzy cytowani wcześniej) możliwości wydania wyroku łącznego, gdy niektóre tylko spośród kar orzeczonych wyrokami podlegającymi połączeniu zostały już w całości lub w części wykonane (art. 92 k.k.) uznają, że brak jest warunków do wydania wyroku łącznego, gdy wszystkie kary podlegające łączeniu zostały już efektywnie wykonane. Identyczny pogląd wypowiada E. Samborski (Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach karnych. E. Samborski. Wydanie 2. Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis. Warszawa 2005, s. 343-344).

Druga grupa autorów opowiadając się za pełną dopuszczalnością wydania wyroku łącznego w omawianych warunkach procesowych, stanowisko swe opiera o treść przepisu art. 92 k.k. Według Z. Gostyńskiego (Komentarz. Kodeks postępowania Karnego. Pod redakcją prof. dr hab. Z. Gostyńskiego. Tom III. Dom Wydawniczy ABC 2004 r., s. 829-830) na gruncie art. 92 k.k. wydaniu wyroku łącznego nie stoi na przeszkodzie, że poszczególne kary wymierzone za zbiegające się przestępstwa zostały już w całości albo w części wykonane. Tak samo wymieniony ocenia wypadek, gdy żadne z jednostkowych skazań nie podlega już wykonaniu, gdyż jak wywodzi, z przepisu art. 92 k.k. wynika, że sąd jest obowiązany wydać wyrok łączny w każdym przypadku zaistnienia przesłanek ku temu, także wówczas, gdy wszystkie kary podlegające łączeniu zostały już wykonane. Za nietrafny uznaje zaś pogląd przeciwny. Powyższe stanowisko aprobują: O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek (Kodeks karny. Komentarz. Tom I. Art. 1-116, Gdańsk 2005, s. 709). Ich zdaniem, za wspomnianym rozwiązaniem przemawiają też korzyści, jakich doznać może skazany w razie uznania za zasadne orzeczenia kary łącznej w wysokości niższej od sumy wykonanych już kar jednostkowych podlegających łączeniu, a to wobec wcześniejszego upływu terminu zatarcia skazania, wcześniejszego przedawnienia recydywy.

Sąd Okręgowy rozpatrując zażalenie w niniejszej sprawie, uznał iż szereg względów wskazywałoby na przyjęcie jako trafnej drugiej grupy poglądów. Poza gramatyczną wykładnią art. 85 k.k. i art. 92 k.k. (co potwierdza również w cytowanej uprzednio publikacji A. Kryże), która nie wyklucza możliwości wydania wyroku łącznego, nawet gdy kary jednostkowe podlegające łączeniu zostały już w całości efektywnie wykonane, żaden spośród przepisów materialno-prawnych i procesowych regulujących zagadnienie kary łącznej oraz wyroku łącznego nie zakazuje wprost wydania takiego wyroku w okolicznościach jak w sprawie przedmiotowej. Co więcej, norma art. 576 § 2 k.p.k. zakłada sytuację orzeczenia wyrokiem łącznym kary łącznej niższej od okresu odbytych już, a połączonych kar jednostkowych pozbawienia wolności lub okresowi temu równej, co skutkuje niezwłocznym zarządzeniem przewodniczącego zwolnienia skazanego, o ile nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie. Ustawodawca przewidział przeto wypadek, kiedy to w wyniku zapadnięcia wyroku łącznego i orzeczenia kary łącznej jej wymiar powoduje, że odbycie przez skazanego kar jednostkowych podlegających połączeniu, przez okres dłuższy aniżeli wysokość tejże kary łącznej nie kwalifikuje się jako bezpodstawne pozbawienie wolności, skoro kary jednostkowe nie są traktowane już jako podlegające wykonaniu, a charakteru takiego nabiera kara łączna.

Wydaje się w związku z tym możliwa analogicznie sytuacja, gdy pomimo pełnego odbycia kar jednostkowych, odnośnie których zachodzą warunki przewidziane w art. 85 k.k., zapadnie wyrok łączny, mocą którego orzeczona zostanie kara łączna w wymiarze nie tylko odpowiadającym ich sumie, lecz także niższym aniżeli ich suma - stosownie do zasady absorpcji bądź asperacji. Odnosząc się z kolei do stanu faktycznego niniejszej sprawy, orzeczenie względem Rafała F. kary łącznej obejmującej skazania jednostkowe ze sprawo sygnaturach akt II K 40/00 i II K 148/00 – w wymiarze niższym aniżeli ich suma lub nawet równym ich sumie powodowałoby potencjalnie korzystne dla skazanego skutki. I tak chociażby w zakresie wcześniejszego uzyskania uprawnień do warunkowego przedterminowego zwolnienia, jako iż podstawą obliczenia niezbędnego okresu odbycia kary pozbawienia wolności byłaby suma kary łącznej i kary jednostkowej aktualnie odbywanej, nie zaś suma trzech kar jednostkowych.

W ocenie Sądu Okręgowego kwestii korzystnych dla skazanego następstw wydania wyroku łącznego nie można pomijając milczeniem, skoro w chwili gdy składał on wniosek, odbywał jeszcze jedną z kar jednostkowych, która zgodnie z jego wnioskiem miała być objęta wyrokiem łącznym. Omawiany problem pojawił się dopiero w czasie orzekania przez Sąd pierwszej instancji, kiedy to skazany zakończył już odbywanie kar o połączenie których wniósł. Wskazane powyżej odmienne stanowiska wskazują na rozbieżności w wykładni wymienionych na wstępie przepisów prawa, co uzasadniało wystąpienie do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego. Podnoszona kwestia przedstawia natomiast istotne i zasadnicze znaczenie dla prawidłowego orzekania w przedmiotowym przypadku, ponieważ w zależności od uznania jednego z dwóch różnych stanowisk rysujących się w orzecznictwie i doktrynie za trafne, odmiennie ukształtuje się końcowe rozstrzygnięcie.”

1.5. Terminy spraw rozpoznawanych w Izbie karnej i Izbie Wojskowej Sądu Najwyższego

1.5.1. Terminy rozpoznania następujących zagadnień prawnych:

- Czy w rozumieniu art. 269 § 2 k.p.k. rozpoczął odbywanie kary skazany, który został wprawdzie osadzony do jej odbycia po wydaniu nieprawomocnego postanowienia o odmowie odroczenia jej wykonania, lecz następnie to postanowienie na skutek jego zażalenia zostało uchylone przez Sąd odwoławczy, który dodatkowo "wstrzymał" wykonanie kary na podstawie art. 462 § 1 k.p.k.?
(I KZP 51/05), 11 stycznia 2006 r., godz. 9.30, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 8 z 2005 r., poz. 1.4.4.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>
- Czy decyzja wydana na podstawie art. 79 § 1 k.k.w. polecająca w uzasadnionych wypadkach doprowadzenie skazanego do zakładu karnego bez wezwania winna mieć formę zarządzenia prezesa sądu lub upoważnionego sędziego – a w wypadku odpowiedzi pozytywnej – czy na zarządzenie wydane w trybie art. 79 § 1 k.k.w. przysługuje skarga w oparciu o przepis art.7 k.k.w.?
(I KZP 56/05), 11 stycznia 2006 r., godz. 10, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 10 z 2005 r., poz. 1.4.2.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>
- Czy oskarżony składając w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem karnym fałszywe wyjaśnienia związane z przedmiotem sprawy, w których pomawia inną osobę o dokonanie zarzucanego mu czynu realizuje zagwarantowane mu konstytucyjnie i ustawowo prawo do obrony, czy też tego rodzaju zachowanie się oskarżonego stanowi przekroczenie prawa do obrony?
(I KZP 49/05), 11 stycznia 2006 r., godz. 10.30, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 8 z 2005 r., poz. 1.4.2.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>
- Czy określenie użyte w art. 60 § 4 k.k.: "niezależnie od wyjaśnień złożonych w swojej sprawie", oznacza, że sprawca zobowiązany jest do złożenia pełnych i wyczerpujących wyjaśnień w swojej sprawie, w których przyznaje się do winy czy też nie jest to warunkiem koniecznym do zastosowania art. 60 § 4 k.k.?
(I KZP 53/05), 11 stycznia 2006 r., godz. 11.30, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 9 z 2005 r., poz. 1.4.1.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>

- Czy przed wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 163, poz. 1361) radca prawny będący pełnomocnikiem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, pokrzywdzonej na skutek kradzieży, był osobą uprawnioną do wniesienia zażalenia na postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw z powodu niewykrycia sprawcy (art. 88 § 3 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. i art. 465 § 1 k.p.k.)?
(I KZP 50/05), 24 lutego 2006 r., godz. 9.30, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 8 z 2005 r., poz. 1.4.1.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>
- Czy dokończenie przed dniem 1 lipca 2003 r. postępowania przygotowawczego w formie śledztwa jedynie z powodu niemożności zakończenia dochodzenia w przewidzianym dla niego terminie (a więc zgodnie z art. 310 § 3 k.p.k. w ówczesnie obowiązującym brzmieniu) stanowi "przyczynę określoną w art. 325 i § 1" k.p.k., a tym samym "nie stanowi przeszkody w rozpoznaniu sprawy w trybie uproszczonym" w rozumieniu art. 469 k.p.k.?
(I KZP 47/05), 24 lutego 2006 r., godz. 10.00, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 7 z 2005 r., poz. 1.4.1.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>
- Czy do rozpoznania wniosku o uznaniu za wykonany środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, prawomocnie orzeczonego przed dniem 1 września 1998 r., wobec sprawcy będącego w stanie nietrzeźwości, mają zastosowanie zasady określone w art. 84 § 1 i 2 k.k., czy też określone w art. 89 k.k. z 1969 r., w kontekście przepisu art. 4 § 1 k.k. i art. 12 § 2, art. 14 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Przepisy wprowadzające Kodeks Karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554 z późn. zm.)?
(I KZP 55/05), 24 lutego 2006 r., godz. 10.30, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 10 z 2005 r., poz. 1.4.1.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>
- Czy czyn opisany w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 881) stanowi wykroczenie w rozumieniu art. 1 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1808) Kodeks wykroczeń?
(I KZP 52/05), 24 lutego 2006 r., godz. 11.00, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 8 z 2005 r., poz. 1.4.3.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>
- Czy w wypadku, gdy skazany odbywa dwie lub więcej niepodlegające łączeniu, odbywane kolejno kary pozbawienia wolności, z których żadna nie została orzeczona na okres powyżej trzech lat i jeżeli przerwa w wykonaniu tychże kar trwała, co najmniej rok, a skazany odbył, co najmniej 6 miesięcy kary to może on być warunkowo przedterminowo zwolniony z odbycia ich reszty w trybie art. 155 § 1 k.k.w.?
(I KZP 54/05), 24 lutego 2006 r., godz. 11.30, s. „H”
Pełny tekst uzasadnienia pytania: Biuletyn Prawa Karnego Nr 9 z 2005 r., poz. 1.4.2.
<http://www.sn.pl/orzecznictwo/index.html>

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

2.2.1. Rozpoznanie skargi konstytucyjnej dotyczącej art. 535 § 2 k.p.k.

W dniu 16 stycznia 2006 r. o godzinie 12.30 Trybunał Konstytucyjny rozpozna skargę konstytucyjną Tomasza D. (sygn. akt SK 3005) w sprawie zgodności art. 535 § 2 Kodeksu postępowania karnego z art. 2 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny rozpozna skargę konstytucyjną w składzie:

Teresa Dębowska-Romanowska – przewodnicząca

Ewa Łętowska – sprawozdawca

Biruta Lewaszkiewicz-Petrykowska

Mirosław Wyrzykowski

Marian Zdyb

3. Legislacja

3.1. Akty normatywne dotyczące prawa karnego

- rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 września 2005 r. w sprawie niszczenia przedmiotów, których przepadek orzeczono na rzecz Skarbu Państwa. (Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2075)

3.2. Prace legislacyjne rządu

Rząd skierował do Sejmu projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego. Projekt dotyczy zmiany przepisów, która zapewni sądową kontrolę postępowania w przedmiocie kosztów poniesionych w postępowaniu przygotowawczym i stanowi wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, projekt podpisany przez Premiera Marka Belkę.

Pełny tekst projektu wraz z uzasadnieniem:

[http://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/wgdruku/131/\\$file/131.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/wgdruku/131/$file/131.pdf).

3.3. Prace legislacyjne Sejmu i Senatu RP

3.3.1. Sejm

3.3.1.1. Posiedzenia plenarne

3.3.1.2. Prace komisji sejmowych

- Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka /SPC/**

- 15 grudnia 2005 r. Komisja przyjęła plan pracy na I półrocze 2006 r., uzupełniając go o 2 nowe tematy, tj. o „Informację Rzecznika Praw Obywatelskich na temat gwarantowania przez państwo wolności do zgromadzeń” oraz „Stan kurateli sądowej w Polsce. Wykonywanie środków probacyjnych wobec nieletnich i osób dorosłych”.

3.3.2. Senat

3.3.2.1. Posiedzenia plenarne

3.3.2.2 Prace komisji senackich

- Komisja Praw Człowieka i Praworządności 07 grudnia 2005 r. wyraziła opinię w sprawie kandydatów do składu Krajowej Rady Sądownictwa**

3.4. Opinie i stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego

4. Analizy

5. Informacja międzynarodowa

5.1. Rada Europy

5.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.2.1. Dowody przedstawione przez informatora policyjnego;

przepisy: art. 6 § 1 i art. 6 § 3 (c) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Orzeczenie z 15 grudnia 2005 r. w sprawie *Vanyan v. Rosja* (nr skargi 53203/99)

Naruszenie art. 6 § 1 i 6 § 3 (c)

Jest to kolejne orzeczenie Trybunału dotyczące wykorzystania dowodów zgromadzonych w wyniku działania tajnych agentów. Trybunał po raz kolejny doszedł do wniosku, że **niedopuszczalne jest skazanie za handel narkotykami, głównie na podstawie zeznań tajnych informatorów, którzy wcześniej nakłonili oskarżonego do popełnienia tego przestępstwa** (por. orzeczenie w sprawie *Teixeira de Castro v. Portugalia* z dnia 9 czerwca 1998 r., skarga nr 25829/94). Użycie dowodów pochodzących od tajnych informatorów nie jest wykluczone. Trybunał podkreślił jednak w tej sprawie, że musi być ono ograniczone i opatrzone gwarancjami. Nasilenie zorganizowanej przestępczości wymaga odpowiednich środków, jednak prawo do rzetelnego procesu jest tak ważne, że nie można go poświęcać na rzecz skuteczności.

Skarżącego aresztowano dnia 3 czerwca 1998 r. i zabrano na posterunek policji, gdzie po przeszukaniu znaleziono przy nim torebkę z heroiną. Dnia 2 kwietnia 1999 r. został skazany za posiadanie narkotyków, a także za ich dystrybucję – informacja pochodziła od informatora policyjnego, który wyraził zainteresowanie kupnem heroiny. Oskarżony bezskutecznie odwołał się od tego orzeczenia.

Dnia 16 listopada 2000 r. sprawa została poddana rewizji (postępowaniu kontrolnemu, art. 379 k.p.k. F.R.). O jej przeprowadzeniu nie został poinformowany ani oskarżony, ani jego obrońca, w związku z czym nie stawili się na posiedzeniu. Sąd w wyniku rewizji zmodyfikował poprzednie orzeczenie w ten sposób, że stwierdził, iż wprawdzie oskarżony brał udział w przechowywaniu narkotyków, ale nie w ich rozprowadzaniu. Został skazany na dwa lata pozbawienia wolności o na mocy Ustawy o amnestii z dnia 26 maja 2000 r. zwolniony z odbywania pozostałej kary pozbawienia wolności.

Skarżący wniósł skargę przed Trybunał podnosząc, że został skazany na podstawie pomówienia przez informatora policji i że jego sprawa rozstrzygana była pod jego nieobecność. Trybunał stwierdził, że skarga odnosi się do art. 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu) i art. 6 § 3 (c) (prawo do obrony osobiście lub przez obrońcę).

Trybunał zauważył, że policja nie posiadała żadnych dowodów przeciwko oskarżonemu, które świadczyłyby o tym, że jest on dealerem narkotyków, poza oświadczeniem tajnego informatora. Stwierdził ponadto, że w danej sprawie naruszył prawo do rzetelnego procesu orzekając wyłącznie na podstawie dowodów przedstawionych przez policję. Zdobycie tych dowodów zostało bowiem sprowokowane przez tajnego informatora, na którego żądanie oskarżony przedstawił narkotyki. Dlatego nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji. Tam, gdzie działanie tajnego informatora zdaje się zapoczątkować popełnienia przestępstwa,

i nic nie wskazuje na to, że byłoby ono popełnione bez jego interwencji, idzie ono zdecydowanie za daleko i może być określone jako „podżeganie”. Taka ingerencja i użycie jej rezultatów w postępowaniu karnym mogą skutkować naruszeniem prawa do rzetelnego procesu.

Trybunał stwierdził również, że naruszone zostały zarówno art. 6 § 1, jak i art. 6 § 3 (c) Konwencji, jako że rewizja w sprawie rozstrzygana była pod nieobecność oskarżonego i jego obrońcy. Trybunał przyznał oskarżonemu 3.000 euro zadośćuczynienia za krzywdę moralną.

(opr. H. Kuczyńska)

5.3. Europejski Trybunał Sprawiedliwości

5.4. Unia Europejska

5.5. Międzynarodowe prawo karne – międzynarodowe trybunały karne

6. Przegląd czasopism i książek

- **Paragraf na drodze Nr 11 (2005)**

Lech K. Paprzycki: Warunki "nocne" w ciągu dnia

- **Państwo i Prawo Nr 12 (2005)**

Włodzimierz Wróbel: Zmiany w kodeksie karnym w świetle poglądów sędziów i prokuratorów.

Rafał Kubiak: Kontratyp dozwolonego eksperymentu w świetle teorii kolizji dóbr i opłacalności społecznej.

Dobrosława Szumiło-Kulczycka: Glosa do postanowienia z dnia 15 grudnia 2004 r., III KK 278/04

7. Informacje i ogłoszenia

- **Aktualny wykaz instytucji, organizacji społecznych, fundacji i stowarzyszeń, o których mowa w art. 47 i 49 kodeksu karnego (stan na dzień 19 grudnia 2005 r.) – strona www Ministerstwa Sprawiedliwości:**

<http://ms.gov.pl/nawiazki/wykaz.rtf>